SELETUSKIRI
regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Perioodi 2023–2027 tulundusühistu põllumajanduslike toodete tootmise investeeringutoetus“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Perioodi 2023–2027 tulundusühistu põllumajanduslike toodete tootmise investeeringutoetus“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 7 lõike 2, § 12 lõike 3, § 24 lõike 1 ja § 30 lõike 9 alusel. Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115[1] artikliga 73.

Eelnõuga kehtestatakse „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027” (edaspidi *strateegiakava*) sekkumise liigi „Investeeringud“ sekkumise 3.1.1 „Ühistulised investeeringud materiaalsesse ja immateriaalsesse põhivarasse“ raames antava tulundusühistu põllumajanduslike toodete tootmise investeeringutoetuse (edaspidi *toetus*) andmise ja kasutamise tingimused ning kord. Tegemist on maaelu arengu toetusega, mida antakse Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (edaspidi *EAFRD*) strateegiakava alusel, mis kinnitati Euroopa Komisjoni 11. novembri 2022. aasta rakendusotsusega.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artiklis 5 sätestatakse ELi toimimise lepingu artiklis 39 sätestatud ELi Ühise Põllumajanduspoliitika (edaspidi *ÜPP*) eesmärkidega kooskõlas olevad üldeesmärgid EAFRD-st eraldatava toetuse abil põllumajandustootmise, toiduainete tootmise ja maapiirkondade kestliku arengu parandamiseks. Üldeesmärkide täitmiseni jõutakse sama määruse artiklis 6 sätestatud erieesmärkide kaudu. Strateegiakava kohaselt lähtutakse põllumajanduses tegutseva tulundusühistu põllumajanduslike toodete tootmise investeeringutoetuse puhul erieesmärkidest 2 „Suurendada turule orienteeritust ja põllumajandusettevõtete konkurentsivõimet nii lühi- kui ka pikaajaliselt, pöörates suuremat tähelepanu teadusuuringutele, tehnoloogiale ja digitaliseerimisele“ ja erieesmärgist 3 „Parandada põllumajandustootjate positsiooni väärtusahelas.“

Põllumajandusuuringute Keskuse poolt 2022. aastal avaldatud uuringu „Ülevaade põllumajandustootjate tulundusühistutest Eestis[2]“ kohaselt oli 2020. aasta lõpu seisuga aktiivselt tegutsevaid põllumajanduslikke tulundusühistuid 113. Kõige rohkem tegutses neid teravilja, õlikultuuride ja kaunvilja kasvatuses (64) ning piima-ja piimatoodete tootmises, muudes sektorites tegutsevad üksikud ühistud. Enamus (49%) aktiivsetest ühistutest on väikesed, kuni viie liikmega ja nende investeerimisvõimekus on madal.
Viimastel aastatel aset leidnud kriisid on toonud päevakorda põllumajandustootjate vajaduse koonduda, et olla koos tugevamad. Tulundusühistutel on võimalus taotleda tunnustamist tootjaorganisatsioonina või tootjaorganisatsioonide liiduna. Tunnustatud tootjaorganisatsioon on tootjatest koosnev, nende algatusel loodud ja liikmete endi poolt demokraatlikult juhitud organisatsioon. Tootjaorganisatsioonil on konkreetsed eesmärgid (tagamine, et tootmine kavandatakse ja kohandatakse nõudmise järgi, eriti kvaliteedi ja kvantiteedi osas, tootmiskulude ja investeeringutasuvuse optimeerimine reageerimaks keskkonna- ja loomade heaolu standarditele, ning omahindade tasakaalustamine) ja tegevused (ühine kvaliteedikontrolli korraldamine, sisendite ühishanked), mis on laiemad kui üksnes põllumajandustoodete ühine

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 6.12.2021, lk 1–186).
[2] Põllumajandusuuringute Keskuse poolt tehtud uuring on leitav veebilehelt
https://metk.agri.ee/media/1794/download

turustamine (tegutsemine tulundusühistuna), mistõttu eeldab see liikmete vahel suuremat koostööd ja organiseeritust, et selle kaudu tugevdada põllumajandustootjate positsiooni tarneahelas. Seega, tunnustatud tootjaorganisatsioon on tulundusühistu, mis vastab tunnustamise kriteeriumitele. Tunnustatud tootjaorganisatsioonide liit on tulundusühistu, mis koosneb konkreetse sektori tunnustatud tootjaorganisatsioonidest. Eelnõu koostamise ajal on Eestis 11 tunnustatud tootjaorganisatsiooni, tootjaorganisatsioonide liite tunnustatud ei ole. Regionaal- ja põllumajandusministri määrusega nr 49 „Tootjaorganisatsiooni ja tootjaorganisatsioonide liidu tunnustamine“ kehtestatakse tootjaorganisatsiooni ja tootjaorganisatsioonide liidu tunnustamise täpsemad nõuded, sealhulgas nõuded tootjaorganisatsioonile ning nõuded tema põhikirja, liikmete arvu ning toodangu koguse ja väärtuse kohta. Sellest tulenevalt eelnõus tunnustatud tootjaorganisatsioonile ja selle liidule toetuse taotlemiseks täiendavaid nõudeid ei kehtestata. Kui eelnõus ei ole sätestatud teisiti, mõeldakse tulundusühistuna ka tunnustatud tootjaorganisatsiooni ja tunnustatud tootjaorganisatsioonide liitu.

Sekkumise eesmärk on põllumajandustootjate omavahelise koostöö soodustamine põllumajanduslike toodete tootmisel, et aidata kaasa põllumajandustootjate positsiooni parandamisele toidutarneahelas ja suurendada konkurentsivõimet. Sekkumine tuleneb vajadusest tugevdada põllumajandustootjate positsiooni tarneahelas läbi koostöö edendamise ning ühisinvesteeringute soodustamise, et vähendada põllumajanduses tegutsevatesse tulundusühistutesse või tootjaorganisatsiooni kuuluvate põllumajandustootjate individuaalset investeeringuvajadust ning suurendada seeläbi kollektiivset läbirääkimisjõudu ning soodustada toidutarneahelas valdkonnaüleseid koostööprojekte, mis suurendavad turule orienteeritust ja konkurentsivõimet.

Tegevuspõhise riigieelarvega seonduvalt panustab toetus „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030[3]“ põllumajandussaaduste tootmise, väärindamise ja turustamise (tegevussuund 5) eesmärki tootja positsiooni tugevdamine turul saavutamisse, mida viiakse ellu regionaal- ja põllumajandusministri kinnitatud „Biomajanduse programmi 2025–2028[4]“ tegevuste „Ühistegevuse ja koostöö arendamine“ ja „Põllumajandus- ja toidusektori konkurentsivõime tõstmine“ kaudu.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostasid Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna valdkonnajuht Janeli Tikk (625 6299, janeli.tikk@agri.ee) ning sama osakonna nõunik Ragne Lokk (5693 6649, ragne.lokk@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Kadri Jänes (625 6539, kadri.janes@agri.ee). Keeleliselt toimetas eelnõu Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb viiest peatükist ja 22 paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala.

Eelnõu eesmärk on kehtestada strateegiakava sekkumise 3.1.1 „Ühistulised investeeringud materiaalsesse ja immateriaalsesse põhivarasse“ raames antava tulundusühistu põllumajanduslike toodete tootmise investeeringutoetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord. Tulenevalt ELÜPS § 24 lõikest 1 on valdkonna eest vastutaval ministril ehk regionaal- ja põllumajandusministril õigus sätestada maaelu arengu toetuse andmise ja kasutamise täpsemad tingimused ning kord. Selle volitusnormi alusel sätestatakse eelnõus toetuse andmise eesmärk,

[3] Kättesaadav Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi veebilehelt: https://www.agri.ee/pollumajanduse-ja-kalanduse-valdkonna-arengukava-aastani-2030.

[4] Kättesaadav Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi veebilehelt: https://www.agri.ee/sites/default/files/documents/2025-02/programm-2025-2028-biomajandus.pdf.

toetatavad tegevused, toetuse vorm, määr ja suurus, abikõlblikud kulud, kulude mõistlikkuse tõendamine, ostumenetlus riigihangete registris, toetuse taotleja, nõuded toetuse taotlejale, taotluse esitamine ja taotluste esitamise tähtaeg, nõuded taotlusele, taotluse kontrollimine, taotluse hindamine, taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine, toetatava tegevuse elluviimise ja kestuse nõuded, toetuse saaja kohustused, maksetaotluse esitamine ja nõuded maksetaotlusele, maksetaotluse kontrollimine, toetuse maksmine ning toetatava tegevuse rahastamine enne kulutuste tegemist.

Eelnõu §-s 2 on sätestatud toetuse andmise eesmärk.

Eelnõu § 2 lõike 1 kohaselt on toetuse andmise eesmärk põllumajandustootjate omavahelise koostöö soodustamine põllumajanduslike toodete tootmisel, et aidata kaasa põllumajandustootjate positsiooni parandamisele toidutarneahelas ja omavahelise koostöö kaudu konkurentsivõime suurendamine.

Toetuse andmise eesmärgil toetatakse tulundusühistute investeeringuid ehitise ehitamiseks, materiaalse vara soetamiseks või olemasoleva tootmisettevõtte omandamist.

Eelnõu § 2 lõike 2 kohaselt on põllumajanduslikud tooted selle määruse tähenduses omatoodetud Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi *ELTL*) I lisas nimetatud tooted, välja arvatud kalandus- ja vesiviljelustooted ning jõulupuud, ning nende töötlemisel saadud I lisaga hõlmatud või I lisaga hõlmamata tooted. Kalandus- ja vesiviljelustoodete müügist saadavat tulu ei loeta toetuse taotleja põllumajanduslike toodete müügituluks. ELTL-i I lisas nimetatud toodete töötlemisel saadud tooted loetakse põllumajanduslikeks toodeteks ka siis, kui need ei ole ELTL-i I lisas nimetatud tooted. Töötlemisel saadud põllumajanduslikud tooted võivad olla ka näiteks valmistoidukaubad, loomanahk, vill, käpikud, kasukad, sulepadjad jms tooted, kuid nende tooraineks peab valdavas osas olema ELTL-i I lisas nimetatud toode, välja arvatud kalandus- ja vesiviljelustooted. Töötlemisel saadud põllumajanduslikul tootel peab olema ilmne seos toetuse taotleja põllumajandusliku tegevusega. Põllumajanduslike toodete hulka ei saa lugeda töötlemisel saadud tooteid, mis sisaldavad toorainena vaid vähesel määral ELTL-i I lisas nimetatud tooteid. Nii näiteks ei loeta siia gruppi kuuluvaks tekstiilmaterjalist esemeid, millele on lisatud kaunistuseks omatoodetud villast narmaid, või puitmööblit, millele on lisatud omakasvatatud lamba nahast elemente, ja muid selliseid tooteid.
See tähendab, et omatoodetud põllumajandustooted on seotud ELTL I lisas nimetatud toodete tootmisega. Näiteks ELTL I lisas nimetatud toodete hulka kuulub enamus taime- või loomakasvatuses toodetavatest toodetest. Termin „omatoodetud“ on samastatav terminiga „omakasvatatud“. Toote seos toetuse taotleja põllumajandusliku tootmistegevusega peab olema ilmne. Põllumajandustootjaks ei loeta isikut, kes tegeleb üksnes põllumajandustoodete vahendamisega.

Seega toetuse taotleja põllumajanduslike toodete müügitulu hulka loetakse nii ELTL I lisas nimetatud toodete kui ka nende töötlemisel saadud toodete müügist saadud tulu.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse toetatavad tegevused ehk tegevused, mille kohta toetust antakse.

Eelnõu § 3 lõikes 1 sätestatakse, et toetust antakse põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks või toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vajaliku ehitise ehitamiseks ehitusseadustikus sätestatud tingimusel ja korras, materiaalse vara soetamiseks või olemasoleva tootmisettevõtte omandamiseks.

Strateegiakava kohaselt loetakse põllumajanduslikuks tootmiseks põllumajandustoodete kasvatamist või tootmist, sealhulgas saagikoristust, põllumajandusloomade aretamist ja pidamist, lühikese raieringiga madalmetsa kasvatamist. Toetust ei anta põllumajanduslike toodete töötlemiseks. Toetatavad on ka põllumajandustoote esmamüügiks ettevalmistamistega seotud tegevused, kuna nimetatud tegevused ei muuda toote olemust. Põllumajandustoodete

esmamüügiks ettevalmistamine on näiteks omatoodetud või liikmete toodetud toote puhastamine (sh pesemine), sorteerimine, säilitamine ja pakkimine. Kui omatoodetud põllumajanduslike toodete olemust muudetakse (antakse lisandväärtust või töödeldakse muul moel) või nende toodete kokku segamisel tekib näiteks uus toode, siis kvalifitseerub see tegevus töötlemiseks ning seetõttu ei ole see tegevus toetatav selle sekkumise raames. Näiteks õunte säilitamine külmkambris ei ole töötlemine, kuna toote olemus ei muutu, kuid õuntest moosi valmistamine on töötlemine.

Eelnõu § 3 lõike 1 punktis 1 sätestatakse, et üheks toetatavaks tegevuseks on põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks või toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vajaliku ehitise ehitamine. Näiteks toetatakse kasvuhoone ehitamist või valmistoodangu hoiustamise tagamiseks vajaliku ehitise ehitamist, kuid ei toetata sellise ehitise ehitamist, mis ei ole otseselt seotud põllumajanduslike toodete tootmisega, nagu näiteks masinate hoidmiseks ettenähtud ehitis, põllumajandusmasinate parandamiseks ettenähtud töökoja ehitamine. Küll aga toetatakse tootmiseks vajalike sisendite hoidmiseks vajaliku hoone või rajatise ehitamist, mille eesmärgiks on suurendada toidu tarneahela varustuskindlust ja põllumajandustootjate toimepidevus. Näiteks kui toetuse taotleja põllumajanduslike tootmisest tulenevalt on olulise tähtsusega kütusevaru olemasolu, siis tootmiseks vajalike sisendite hoidmiseks vajalikuks ehitiseks (rajatis) on kütusemahutid. Seega toetatakse üksnes tootmiseks vajalike sisendite hoidmiseks vajalike tegevuste elluviimist, mitte tootmiseks vajaliku sisendi soetamist. Näiteks on toetatav kütusemahutite ostmine, kuid mitte kütuse ostmine.

Ehitusseadustiku § 3 lõike 3 kohaselt ehitis on hoone või rajatis. Hoone on väliskeskkonnast katuse ja teiste välispiiretega eraldatud siseruumiga ehitis. Rajatis on ehitis, mis ei ole hoone.

Selle määruse tähenduses on ehitamine ehitise püstitamine, ehitise rajamine, ehitise paigaldamine, ehitise laiendamine, ehitise rekonstrueerimine. Ehitise lammutamine ja ehitise parendamine ei ole toetatav tegevus.

Ehitamine hõlmab ehitise ehitamist koos selle oluliste osadega. Ehitise olulised osad on tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 55 lõike 1 kohaselt asjad, millest see ehitis on ehitatud või mis on sellega püsivalt ühendatud ja mida ei saa eraldada ehitisest või eraldatavat asja oluliselt kahjustamata. See tähendab, et ehitise olulised osad on asjad, milleta hoonet ei saaks tavaarusaama kohaselt käsitada valmisolevana ehk terviklikuna.

Eelnõu § 3 lõike 1 punkti 2 kohaselt toetatakse põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks ja toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vajaliku materiaalse vara soetamist, millega panustatakse eelnõu §-s 2 sätestatud eesmärgi saavutamisse. Materiaalne vara (eelkõige masin või seade) võib olla nii statsionaarne kui ka mobiilne. Statsionaarne vara võib, kuid ei pea olema kirjeldatud ehitusprojektis. Materiaalse vara hulka loetakse ka põllumajanduslike toodete tootmiseks vajalikud sisseseaded nagu näiteks jahutus- või kütteseadmed, mis on vajalikud põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks ja toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks ning moodustavad koos ehitisega terviku. Lisaks masinatele ja seadmetele loetakse materiaalse vara hulka ka sellised objektid (konteiner, soojak, mahutid, kastid), mis ei ole ehitised ehitusseadustiku tähenduses ega masinad või seadmed, kuid mida kasutatakse põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks või toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks. Näiteks selliseks materiaalseks varaks võib olla konteinerkasvuhoone, hukkunud loomade või nende korjuste konteinerhoidla, kütusemahutid, akupangad säilituskastid jms. Seega materiaalseks varaks loetakse vara, mis ei ole masin, seade, hoone või rajatis, kuid mida kasutatakse põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks ja toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks.

Eelnõu § 3 lõike 1 punkti 3 kohaselt antakse toetust olemasoleva tootmisettevõtte omandamiseks. Toetust antakse üksnes sellise tootmisettevõtte omandamist, kus on enne selle omandamist tegeletud põllumajanduslike toodete tootmise, säilitamiseks või toodangu

esmamüügi eelse ettevalmistamisega. Seega toetatakse materiaalse vara omandamist ettevõtjalt, kelle ettevõte on oma tegevuse lõpetanud või plaanib seda teha Arvestades tänast majanduslikku olukorda, kus mitmed ettevõtjad on oma tegevust lõpetamas, on majanduslikult otstarbekam omandada olemasolev terviklik tootmisettevõte kui ehitada uus tootmisettevõte. Tootmisettevõtte omandamise puhul on toetatav tegevus olemasoleva tootmisettevõtte materiaalse vara omandamine (eelkõige ehitised, masinad ja seadmed) terviklahendusena. Tervikliku tootmisettevõtte moodustab ühel kinnistul või üksteisega külgneval kinnistul asuv funktsionaalselt ja tehniliselt seotud seadmete ja ehitiste kogumi ehk tervikliku tootmisettevõte. Tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 66[1] kohaselt on ettevõte majandusüksus, mille kaudu isik (ettevõtja) tegutseb. Ettevõtjale võib kuuluda mitu majandusüksust. Tootmisettevõtteks loetakse ettevõte, kus tegeletakse põllumajanduslike toodete tootmise, säilitamise ja toodangu esmamüügi eelse ettevalmistusega. Tootmisettevõte, mis omandatakse, ei pea tegutsema samas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013[5] artikli 1 lõikes 2 nimetatud sektoris, mille osas tootjaorganisatsioon on tunnustatud või milles tulundusühistu tegutseb. Näiteks, kui veiselihasektoris tunnustatud tootjaorganisatsioon soovib omandada seakasvatuse tootmisettevõtte, on see toetatav tegevus.

Eelnõu § 3 lõike 2 kohaselt, kui toetust taotletakse eelnõu § 3 lõike 1 punkti 1 või 2 kohaselt sellise ehitise ehitamiseks või materiaalse vara soetamiseks, mille eesmärk on toota omatarbeks taastuvenergiaallikatest energiat, siis ei tohi selle toetatava tegevuse elluviimise tulemusena saadav tootmisvõimsus (kW) ületada toetuse saaja aastast omatarbimise ulatust.

Omatarbeks taastuvenergia tootmiseks vajaliku ehitise ehitamine või materiaalse vara soetamine peab olema kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2018/2001[6] sätestatuga.

Toetuse taotleja esitab andmed, milline oli tema elektri ja soojuse (kokku) tarbimine (kWh) taotlemise aastale vahetult eelneval aastal ehk teabe selle kohta, kui suur oli tema energiakulu (kWh) kokku taotlemise aastale vahetult eelneval aastal ja kui suur oli tema olemasolev taastuvenergia tootmisvõimsus (kW) ning kui suur on tema taastuvenergia tootmisvõimsus (kW) ja aastane toodetav energia kogus (kWh) pärast toetatava tegevuse elluviimist.

Elektrienergia müümine elektrivõrku on lubatud eeldusel, et selle aastas müüdud kogus ei ületa toetuse saaja poolt aastas maksimaalselt tarbitavat elektrienergia kogust. Kuna ettevõtte elektritarbimise vajadus ei pruugi olla pidev ja ühtlane ning ka elektrienergia tootmine võib olla tsükliline, siis on ajutiselt ülejääva elektrienergia müümine lubatud.

Eelnõu § 3 lõike 3 kohaselt, kui toetust antakse ehitise ehitamiseks, peavad ehitis ja sellealune maa olema toetuse taotleja omandis või on ehitisealusele maale toetuse taotleja kasuks seatud hoonestusõigus vähemalt eelnõu § 15 lõikes 3 sätestatud sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Juhul kui ehitis ja sellealune maa on kaasomandis, siis tuleb toetuse taotlejal tagada see, et tal on õigus ja võimalus ellu viia toetatav tegevus ning seda sihtotstarbeliselt kasutada vähemalt eelnõu § 15 lõikes 3 sätestatud sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Asjaõigusseaduse § 71 lõike 4 alusel on kaasomanikul ühise asja suhtes kolmandate isikute ees kõik omaniku õigused. Kui toetuse taotleja ei saa kaasomanike kokkuleppe või selle muutmise tõttu toetatavat tegevust ellu viia ega seda sihtotstarbeliselt kasutada vähemalt sihipärase kasutamise perioodi lõpuni, siis tuleb toetus tagasi nõuda.

Eespool nimetatud nõudega tagatakse, et toetuse taotlejal on õiguslik alus ehitist sihtotstarbeliselt kasutada vähemalt sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) kontrollib nimetatud nõude täitmist kinnistusraamatust.

---

[5] Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671–854).

[6] Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328 21.12.2018, lk 82).

Eelnõu § 3 lõike 4 kohaselt, kui toetust taotletakse materiaalse vara soetamiseks, mis paigaldatakse ehitisse või mida kasutatakse ehitises, siis peab see ehitis olema toetuse taotleja valduses asjaõiguslikul, omandiõiguse, hoonestusõiguse, kasutusvalduse alusel või sõlmitud kirjalik üüri- või rendileping vähemalt eelnõu § 15 lõikes 3 sätestatud sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Sellega tagatakse, et toetuse taotlejal on õigus ja võimalus toetatavat tegevust viia ellu ning kasutada seda sihtotstarbeliselt teatud ajavahemiku jooksul.

Eelnõu § 3 lõikes 5 sätestatakse, et kui toetatavaks tegevuseks on tootmisettevõtte omandamine, siis tootmisettevõtte omandamisena käsitatakse ettevõtte omandamist võlaõigusseaduse § 180 lõike 2 tähenduses. Võlaõigusseaduse § 180 lõike 2 kohaselt kuuluvad ettevõttesse ettevõtte majandamisega seotud ja selle majandamist teenivad asjad, õigused ja kohustused, muu hulgas ettevõttega seotud lepingud.

Tootmisettevõtteks loetakse tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 66^1 tähenduses ettevõte ehk majandusüksus, mille kaudu isik tegutseb. Tegemist on seni toiminud ettevõttega ja üleandmisele kuuluvad ettevõtte majandamisega seotud ja selle majandamist teenivad asjad, õigused ja kohustused, muu hulgas ettevõttega seotud lepingud.

Eelnõu § 3 lõike 6 kohaselt, kui toetust antakse olemasoleva tootmisettevõtte omandamiseks, siis peab toetuse saaja omandama ka olemasoleva tootmisettevõtte aluse maa või hoonestusõiguse, mille tähtaeg kestab vähemalt eelnõu § 15 lõikes 3 sätestatud sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Selle nõudega tagatakse, et toetuse taotlejal on õiguslik alus omandatavat tootmisettevõtet kasutada vähemalt sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. PRIA kontrollib nimetatud nõude täitmist kinnistusraamatust.

Eelnõu § 3 lõike 7 kohaselt ei ole toetusõiguslikud tegevused, mis on füüsiliselt lõpetatud või täielikult ellu viidud enne, kui taotlus on PRIA-le esitatud. Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 86 lõike 4 kolmandale lõigule, ei ole tegevused ja toimingud toetusõiguslikud, kui need on füüsiliselt lõpetatud või täielikult ellu viidud enne, kui taotlus on korraldusasutusele esitatud, olenemata sellest, kas kõik seonduvad maksed on tehtud või mitte. Toetuse taotleja võib enne taotluse esitamist olla tegevuste elluviimisega alustanud, kuid ei tohi olla taotluse esitamise ajaks nende elluviimist lõpetanud. Näiteks võib teha ettevalmistusi hoone püstitamiseks, ent hoone ei tohi olla täielikult valmis enne kui taotlus on PRIA-le esitatud. Lisaks sellele ei ole abikõlblik kulu, mis on tekkinud enne taotluse esitamist.

Eelnõu §-s 4 sätestatakse toetuse vorm, määr ja suurus.

Eelnõu § 4 lõikes 1 sätestatakse, et toetust antakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 83 lõike 1 punkti a kohaselt tegelikult tekkinud abikõlblike kulude hüvitamisena. See tähendab, et toetust makstakse kuludokumentide alusel.

Eelnõu § 4 lõike 2 kohaselt antakse toetust kuni 50% toetatava tegevuse abikõlblikest kuludest ehk maksimaalne toetuse määr kõigile toetuse taotlejatele on kuni 50% abikõlblikest kuludest. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 73 lõike 4 kohaselt kehtestavad liikmesriigid toetusele ühe või mitu ülemmäära, mis ei ületa 65% rahastamiskõlblikest kuludest. Strateegiakavas on selle sekkumise puhul sätestatud, et toetust antakse kuni 50% toetatava tegevuse abikõlblikest kuludest.

Eelnõu § 4 lõikes 3 sätestatakse toetuse minimaalseks määraks 15% toetatava tegevuse abikõlblikest kuludest. Minimaalse võimaliku toetuse määra sätestamise eesmärk on tagada, et toetuse andmisega kaasneks ergutav mõju. Kui toetus moodustab toetatava tegevuse abikõlblikest kuludest vähem kui 15%, siis puudub toetusel ergutav mõju ja toetuse taotlejal on tõenäoliselt võimalik viia kavandatavad tegevused ellu ka ilma toetuseta.

Eelnõu § 4 lõikes 4 sätestatakse toetuse maksimaalne suurus. Toetuse maksimaalne suurus kogu strateegiakava programmperioodi (2023–2027) jooksul on 2 500 000 eurot ühe toetuse taotleja kohta.

Eelnõu § 4 lõikes 5 sätestatakse, et ühte kontserni kuuluvad ettevõtjad või konkurentsiseaduse (edaspidi *KonkS*) § 2 lõike 4 tähenduses valitseva mõju kaudu üksteisega seotud ettevõtjad loetakse üheks toetuse taotlejaks ning nad ei saa kokku taotleda toetust rohkem kui 2 500 000 eurot strateegiakava perioodil. Näiteks kui kontserni A (emaettevõtja) kuuluvad ettevõtjad B (tütarettevõtja) ja C (tütarettevõtja). Ettevõtja A (emaettevõtja) ja ettevõtja B (tütarettevõtja) soovivad nimetatud toetust taotleda. Ettevõtja A ja ettevõtja B mõlemad taotlevad toetust 2 000 000 eurot. Kui ettevõtjale A määrati juba toetust 2 000 000 euro ulatuses, siis ettevõtjale B saab maksimaalset määrata toetust 500 000 euro ulatuses, sest nad loetakse üheks ettevõtjaks. Kui näiteks ühte kontserni kuuluv üks ettevõtja taotleb toetust 1 250 000 euro ulatuses ja samasse kontserni kuuluv teine ettevõtja taotleb samuti 1 250 000 eurot, siis täidavad nad maksimaalse 2 500 000 euro suuruse toetuse nõude, sest selle määruse tähenduses loetakse nad üheks ettevõtjaks, kellele kohaldub maksimaalne 2 500 000 euro suurune toetus.

Ühte kontserni kuuluvate ettevõtjate osas kohaldatakse äriseadustiku (ÄS) §-i 6, mille kohaselt, kui üks äriühing on teises äriühingus osanik või aktsionär ning omab seal häälteenamust, nimetatakse osalevat ühingut emaettevõtjaks ja ühingut, kus ta osaleb, tütarettevõtjaks. Emaettevõtja tütarettevõtjaks on ka ühing, kus häälteenamus on teisel tütarettevõtjal või tütarettevõtjatel üksinda või koos emaettevõtjaga. Tütarettevõtjaks on ka ühing, kus teine ühing (emaettevõtja) omab selle osaniku või aktsionärina lepingu alusel või ilma selleta valitsevat mõju. Emaettevõtja koos tütarettevõtjatega moodustab kontserni. Kontsern ei ole piiratud Eesti Vabariigi territooriumiga.

KonkS § 2 lõike 4 tähenduses valitsevat mõju omavad ettevõtjateks on ettevõtjad, kelledest üks omab teise suhtes KonkS § 2 lõike 4 mõistest valitsevat mõju. KonkS § 2 lõike 4 kohaselt on valitsev mõju võimalus ühe või mitme ettevõtja poolt ühiselt või ühe või mitme füüsilise isiku poolt ühiselt teise ettevõtja aktsiate või osade omamise kaudu, tehingu või põhikirja alusel või muul viisil otseselt või kaudselt mõjutada teist ettevõtjat, mis võib seisneda õiguses:
1) oluliselt mõjutada teise ettevõtja juhtorganite koosseisu, hääletamist või otsuseid või
2) kasutada või käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse abikõlblikud kulud.

Eelnõu § 5 lõikes 1 sätestatakse, et abikõlblikud on toetatava tegevuse elluviimiseks vajalikud kulud, mis on tehtud sihtotstarbeliselt, mõistlikult ja majanduslikult soodsaimal viisil ning on tehtud kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikliga 73 ja on vajalikud toetuse eesmärgi saavutamiseks. See tähendab, et kulud, mille kohta toetust taotletakse, peavad olema majanduslikult otstarbekad ja vajalikud toetuse eesmärgi saavutamiseks. Samuti ei tohi kavandatavad ning tehtavad kulud olla põhjendamatult kõrged võrreldes tavaliselt sarnase tegevuse eest tasutava hinnaga. Nimetatud nõude eesmärgiks on tagada kasutatava toetusraha otstarbekas ja säästlik kasutamine.

Eelnõu § 5 lõikes 2 sätestatakse, et kui toetust taotletakse ehitise ehitamiseks, siis on abikõlblikeks kuludeks ehitise püstitamise, rajamise, paigaldamise, laiendamise ja rekonstrueerimise kulu. Samuti loetakse ehitise ehitamise puhul abikõlblike kulude hulka ka ehitusseadustiku alusel tehtava omanikujärelevalve kulud, kuid üksnes selle hoone või rajatise puhul, mille ehitamiseks toetust taotletakse.

Ehitamine hõlmab ehitise ehitamist koos selle oluliste osadega. Ehitise olulised osad on tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 55 lõike 1 kohaselt asjad, millest see ehitis on ehitatud või mis on sellega püsivalt ühendatud ja mida ei saa eraldada ehitisest või eraldatavat asja oluliselt

kahjustamata. See tähendab, et ehitise olulised osad on asjad, milleta hoonet ei saaks tavaarusaama kohaselt käsitada valmisolevana ehk terviklikuna.

Ehitise omanikujärelevalvet on täpsemalt selgitatud ehitusseadustiku §-s 20. Omanikujärelevalve on oluline, sest ehitis peab olema projekteeritud ja ehitatud hea ehitustava ning ehitamist ja ehitusprojekti käsitlevate õigusaktide kohaselt ega või tekitada ohtu inimese elule, tervisele, varale või keskkonnale.

Eelnõu § 5 lõike 3 kohaselt, kui toetust taotletakse materiaalse vara soetamiseks, siis loetakse abikõlblike kulude hulka materiaalse vara soetamise, selle kohaletoimetamise, paigaldamise, seadistamise või müüja poolt selle kasutamise väljaõppe kulu. Näiteks kui seadme eripära tõttu saab seda paigaldada üksnes seadme müüja või kvalifitseeritud spetsialist. Kui materiaalse vara kasutamine eeldab selle müüja või paigaldaja poolset esialgset väljaõpet, sealhulgas tutvustust, siis ka need kulud on abikõlblikud. Lisaks loetakse abikõlblike kulude hulka soetatava materiaalse vara kasutamiseks vajaliku tarkvara ja riistvara soetamise ja selle paigaldamise või seadistamise kulu. Abikõlblike kulude hulka ei loeta tarkvara ja riistvara soetamist ilma materiaalse vara soetamiseta.

Eelnõu § 5 lõike 4 kohaselt on olemasoleva tootmisettevõtte omandamise korral abikõlblikud ehitise ja selle juurde kuuluvate oluliste osade soetamise kulu ning tootmisettevõtte (ehitise) juurde kuuluva materiaalse vara soetamise ja selle kasutamiseks vajaliku tarkvara või riistvara soetamise kulu. Seega toetatakse tootmisettevõtte omandamist terviklahendusena ehk funktsionaalselt ja tehniliselt seotud seadmete ja ehitiste kogumi soetamist. Olemasoleva tootmisettevõtte omandamise korral ei loeta abikõlblike kulude hulka materiaalse vara paigaldamise ja seadistamise kulu, kuna materiaalne vara on olemasoleva tootmisettevõtte puhul juba paigaldatud ja seadistatud. Kui aga toetust taotletakse materiaalse vara soetamiseks, siis on see eelnõu § 3 lõike 1 punktis 2 nimetatud tegevus, mille abikõlblike kulud on sätestatud eelnõu § 5 lõikes 3. Olemasoleva tootmisettevõtte omandamist on täpsemalt selgitatud eelnõu § 3 lõike 1 punkti 3 selgitava osa juures.

Eelnõu § 5 lõike 5 kohaselt on kasutatud materiaalse vara soetamise kulu abikõlblik, kui toetuse taotleja on mikro- või väikeettevõtja või kui investeering tehakse sisendite varustuskindluse tagamiseks. Sel juhul kasutatud materiaalne vara on taotluse esitamise päevast arvates toodetud vähem kui viis aastat tagasi, selle soetamiseks ei ole kasutatud toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest ega muud tagastamatut riigiabi ning selle hind ei ületa selle turuväärtust ja on uue samaväärse seadme hinnast madalam.

Kasutatud materiaalse vara soetamise kulu loetakse abikõlblikuks kuluks kõikide toetuse taotlejate puhul olenemata toetuse taotleja suurusest üksnes juhul, kui investeeringuks on sisendite varustuskindluse tagamine nagu näiteks kütusemahutite soetamine. Ülejäänud toetatavate tegevuste puhul toetatakse kasutatud materiaalse vara soetamist vaid juhul, kui toetuse taotlejaks on mikro- või väikeettevõtja.

Kasutatud materiaalse vara soetamise võimaldamisega vähendatakse nõudlust uue materiaalse vara järele, mis omakorda vähendab näiteks nende tootmiseks vajaminevat energiakasutust, heitkoguseid ja tootmise jäätmehulka. Näiteks on kasutatud seadmel võrreldes uue samaväärsega madalam hind, mis võimaldab toetuse taotlejal seda seadet soetada ka olukorras, kus uue samaväärse seadme soetamine ei oleks toetuse taotlejale jõukohane. Kasutatud materiaalse vara puhul kontrollitakse üldjuhul materiaalse vara vanust tootja tehnilise passi andmete, ostu-müügilepingute, tootja poolt väljaantud garantiidokumentide, müüja kinnituste jms dokumentatsiooni kaasabil.

Eelnõu § 5 lõike 6 kohaselt on abikõlblik ka toetuse abil elluviidava tegevuse ja strateegiakavaga seotud tähistamiseks kasutatava sümboli ja teavitustegevuse kulu ehk EAFRD vahenditest objektide tähistamise maksumus loetakse abikõlblike kulude hulka. Toetuse saajal on kohustus

näidata avalikkusele, et tegemist on EAFRD toetuse abil elluviidava tegevusega, kasutades selleks ettenähtud sümboleid ja teavitustegevusi. Millised sümboleid ja millisel moel tuleb kasutada ja milliseid teavitustegevusi teha, on sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/129[7] II ja III lisas.

Eelnõu § 5 lõikes 7 on selgitatud, millised kulud ei ole abikõlblikud.

Näiteks on mitteabikõlblikud maa soetamiseks tehtud kulutused, käibemaks, riigilõiv, trahv, finantskaristus ja vaide ning kohtumenetluse korral menetluskulud; mitmesugused tegevus- ja üldkulud, näiteks remondi-, rendi-, üüri-, side-, reklaami- ja koolituskulu, samuti kulutused õigusteenusele või raamatupidamisteenusele või muud kulud, mis ei ole toetatava tegevuse elluviimisega otseselt seotud kulud. Abikõlblik ei ole ka toetuse taotlemiseks ettevalmistava töö tegemiseks tehtud kulu. Toetuse taotlemiseks ettevalmistavateks töödeks on ennekõike teostatavusuuringu või auditi tegemine, keskkonnamõju hindamine või detailplaneeringu koostamine, projekteerimistööd ja projekteerimiseks vajalikud ehitusgeoloogilised ja -geodeetilised uurimistööd, eksperdihinnangu tellimine, äriplaani koostamine, turu-uuringu teostamine jne.

Mitteabikõlblik kulu on ka tasu toetuse taotleja enda ja tema töötaja tehtud töö eest. Kui erinevad veo- või sõidukulud ei ole seotud materiaalse vara veo, paigaldamisega või seadistamisega, siis ei ole need kulud ka abikõlblikud. Eesmärk on vältida olukordi, kus soetatava materiaalse vara veokulusid nii-öelda peidetakse selle hinna sisse.

Mitteabikõlblikuks kuluks loetakse ka liisingumakse, kui liisinguandja ei ole krediidiasutuste seaduse alusel tegutsev krediidi- või finantseerimisasutus.

Topeltrahastamise vältimiseks on mitteabikõlblik kulu see kulu, mille kohta on toetuse taotleja juba saanud toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisabi vahenditest või muud tagastamatut riigiabi. Eelkõige on siinkohal mõeldud teisi strateegiakava alusel antavaid toetusi või struktuurifondide vahenditest saadud abi ja toetusi. Eriti tähelepanelik tuleb olla toetuste osas, milles sätestatud toetatavate tegevuste osas esineb käesolevas määruses sätestatud toetatavate tegevustega kattuvusi. Näiteks on võimalik regionaal- ja põllumajandusministri 10. märtsi 2025. a määruse nr 23 „Perioodi 2023–2027 põllumajandusettevõtja keskkonna- ja kliimapoliitika eesmärkide saavutamise investeeringutoetus“ või sekkumise 2.5 „Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine“ raames võimalik toetust taotleda põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks või toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vajalike ehitiste ehitamiseks kui ka materiaalse vara soetamiseks.

Mitteabikõlblikuks kuluks loetakse toetatava tegevuse elluviimise seisukohast põhjendamatu kulu. Kulu loetakse üldjuhul põhjendatuks, kui kulu on sobiv, vajalik ja tõhus taotluse rahuldamise otsuses või toetuse andmise tingimustes ette nähtud tulemuse saavutamiseks ning see tekib taotluse rahuldamise otsuses või toetuse andmise tingimustes nimetatud toetatavate tegevuste käigus.

Samuti on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2021/2115 artikli 73 lõikes 3 kulud, mis on mitteabikõlblikud nagu näiteks põllumajandustoodete tootmise õiguste ostmine, maa ostmine, loomade ost.

Ehitise toimimiseks vajalike kommunikatsioonidega (eelkõige elektri-, veevarustus- või kanalisatsioonivõrguga) liitumisega või liitumispunkti ümberehitamisega seotud kulu on mitteabikõlblik kulu.

---

[7] Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/129, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 kohaseid õliseemnete, puuvilla ja veinivalmistamise kõrvalsaadustega seotud sekkumisviise ning liidu toetuse ja ÜPP strateegiakavadega seotud teavitamis-, avalikustamis- ja nähtavusnõudeid käsitlevad normid (ELT L 20, 31.01.2022, lk 197–205).

Kui toetust taotletakse olemasoleva tootmisettevõtte omandamiseks, siis abikõlblik ei ole ka sellise olemasoleva tootmisettevõtte omandamise kulu, mille ettevõtte ehitamiseks on saadud toetust ja selle osas kehtib tegevuse kestuse tagamise kohustus.

Eelnõu §-s 6 on sätestatud nõuded kulude mõistlikkuse tõendamiseks, mis puudutavad toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara maksumust.

Eelnõu § 6 lõikes 1 sätestatakse, et toetuse taotleja peab korraldama ostumenetluse, et välja selgitada toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara mõistlik maksumus. Ostumenetlus korraldatakse olenevalt tellitava töö või teenuse või soetatava vara maksumuse suurusest, kas üksteisest sõltumatute hinnapakkujate käest vähemalt kolme võrreldava hinnapakkumuse küsimise kaudu või elektrooniliselt riigihangete registris.

Eelnõu § 6 lõikes 2 sätestatakse piir, mille puhul peab toetuse taotleja tellitava töö või teenuse või soetatava vara hankimiseks võtma vähemalt kolm võrreldavat hinnapakkumust. Selliseks piiriks on 20 000–100 000 eurot. Seega kui toetuse taotleja soovib toetatava tegevuse raames tellida tööd või teenust või soetada vara, mille käibemaksuta maksumus ületab 20 000 eurot, kuid jääb alla 100 000 euro, siis peab ta küsima üksteisest sõltumatute hinnapakkujate käest vähemalt kolm võrreldavat hinnapakkumust. Sõltumatute hinnapakkujate all mõeldakse selliseid ettevõtteid või isikuid, kes ei ole omavahel seotud, st neil ei ole mingit seost üksteisega, nagu näiteks samasse kontserni kuulumine või ühine juhtimine. Toetuse taotleja ei tohi tugineda ainult ühe hinnapakkumuse hinnale, vaid peab võrdlema erinevaid hinnapakkumusi, et saada võimalikult õiglane hind. See tagab, et elluviidava tegevuse maksumus on mõistlik ja vastab turutingimustele. Üksteisest sõltumatute hinnapakkujate käest küsitakse vähemalt kolm võrreldavat hinnapakkumust üksnes juhul, kui toetuse taotleja ei ole kohustatud eelnõu § 7 lõike 1 sätestatud kohaselt läbi viima ostumenetlust riigihangete registris (ostumenetlus viiakse läbi riigihangete registris, kui elluviidava töö või teenuse või soetatava vara eeldatav abikõlblik käibemaksuta maksumus on 100 000 eurot või sellest suurem) või toetust taotletakse olemasoleva tootmisettevõtte omandamiseks. Saadud hinnapakkumused peavad olema võrreldavad.

Eelnõu § 6 lõikes 3 sätestatakse, et toetuse taotleja võib küsida alla kolme hinnapakkumuse, kui kolme hinnapakkumuse küsimine ei ole objektiivselt võimalik. Üldjuhul on konkureerivate hinnapakkumuste küsimine ja ostumenetluse korraldamine riigihangete registris vajalik, et tagada läbipaistvus, võrdne kohtlemine ja konkurents. Objektiivselt põhjendatuks loetakse näiteks olukorda, kui turul puudub asjaomase töö, teenuse või vara pakkujate paljusus (näiteks juhul, kui hinnapakkumust küsitakse väga uuenduslikul tehnoloogial põhineva seadme kohta või tegemist on eritellimusel valmistatud seadmega). Küll aga peab toetuse taotleja vajadusel selgitama ja põhjendama, miks oli võimatu või ebapraktiline küsida konkureerivaid hinnapakkumusi või jätta korraldamata ostumenetlus riigihangete registris.

Eelnõu § 6 lõige 4 sätestab, milliseid andmeid peab hinnapakkumus sisaldama, kui toetuse taotleja küsib lõike 2 kohaselt võrreldavad hinnapakkumused. Hinnapakkumus peab sisaldama toetuse taotleja nime, hinnapakkuja nime, registrikoodi ja kontaktandmeid, hinnapakkumuse väljastamise kuupäeva ning töö, teenuse või vara üksikasjalikku kirjeldust ning käibemaksuta ja käibemaksuga maksumust ning vajadusel ka tehniliste tingimuste loetelu, mis osutub tehnilisele spetsifikatsioonile.

Eelnõu § 6 lõikes 5 sätestatakse, milliseid andmeid peab sisaldama hinnapakkumus, kui toetuse taotleja taotleb toetust ehitise ehitamiseks. Kui materiaalse vara soetamisel võib toetuse taotleja küsida hinnapakkumusi vabas vormis, siis ehitise ehitamise korral on ette nähtud, millised andmed peavad toetatava tegevuse (ehitise ehitamise) hinnapakkumuses kajastuma. Sellisteks andmeteks on ehitise nimetus; ehitise ehitisregistri kood; selle katastriüksuse katastritunnus, millel ehitis paikneb või millele kavandatakse ehitis ehitada; ehitise üldkulud ja vastava kululiigi olemasolu korral ehitise ja välisrajatiste kulud, aluse- ja vundamendikulud, kandetarindite kulud,

fassaadielementide kulud, katusekulud, ruumitarindite kulud, pinnakatete kulud, tehnosüsteemide kulud, ehitusplatsi korralduskulud ja ehitusplatsi üldkulud.

Eelnõu § 6 lõike 6 kohaselt kui toetuse taotleja taotleb toetust ehitise ehitamiseks, koostab PRIA selleks vajaliku hinnapakkumuse vormi vastavalt eelnõu § 6 lõikes 5 sätestatule ning avaldab selle oma veebilehel.

Eelnõu § 6 lõikes 7 sätestatakse, et kui toetust taotletakse olemasoleva tootmisettevõtte omandamiseks (eelnõu § 3 lõike 1 punktis 3 nimetatud tegevus), siis hinnapakkumusi ei küsita, kuid toetuse taotleja peab küsima sõltumatu kutselise hindaja (kutsetunnistust kontrollitakse kutseregistrist) käest vara (kinnisvara koos materiaalse varaga) hindamisaruande, millest peab selguma tootmisettevõtte tegelik turuväärtus. Sõltumatuks kutseliseks hindajaks loetakse vastava kutsetunnistusega erapooletut eksperti, kes määrab vara turuväärtuse, olles sõltumatu toetuse taotlejast (hoidutakse huvide konfliktist). Hindamisel tuleb lähtuda hindamise headest tavadest ja rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtetes. Hindamisaruanne tuleb koostada Eesti Kinnisvara Hindajate Ühingu Heade Tavade Koodeksit arvestades. Vajaduse korral võib kaasata hindamisse teise eriala eksperte.

Eelnõu § 6 lõikes 8 sätestatakse, et kui toetust taotletakse kasutatud materiaalse vara (eelnõu § 5 lõige 5) soetamiseks, peab toetuse taotleja olema küsinud vähemalt ühe hinnapakkumuse kasutatud materiaalse vara kohta ja vähemalt kaks hinnapakkumust uue samaväärse materiaalse vara kohta.

Eelnõu § 6 lõike 9 kohaselt peab toetuse taotleja hinnapakkumuste küsimisel hoiduma huvide konfliktist. Huvide konfliktina käsitatakse olukorda, kus toetuse taotlejal või tema nimel tegutseval isikul, sealhulgas töötajal, juhatuse liikmel või muul pädeval esindajal, kes on kaasatud ostumenetluse ettevalmistamisse või korraldamisse või kes võib muul moel mõjutada selle ostumenetluse tulemust, on finantsalaseid, majanduslikke või muid isiklikke huvisid, mida võib käsitada tema erapooletust ja sõltumatust kahjustavatena.

Nimetatud piirangutega püütakse vältida toetuse taotleja ja hinnapakkuja omavahelisest seotusest tingitud kokkuleppe tehinguid ja sellest tulenevat ebaausat konkurentsikeskkonda. Näiteks ei ole huvide konfliktist hoidutud olukorras, kus toetuse saaja juhatuse liige võtab hinnapakkumise talle kuuluvalt äriühingult või olukorras, kus ostumenetlust läbi viiv toetuse taotleja töötaja esitab hinnapäringu talle kuuluvale äriühingule või äriühingule, mille juhatuses ta on. Huvide konflikti olemasolu eeldatakse, kui hinnapakkumine võetakse elukaaslaselt, abikaasalt või lähisugulastelt, neile kuuluvatelt äriühingutelt või äriühingutelt, kelle juhtorganiks nad on. Suurel määral aitab võimalikku huvide konflikti olukorda sisustada tulumaksuseaduse § 8 lõikes 1 sätestatud loetelu isikutest, kelle puhul tuleks üldjuhul huvide konflikti eeldada.

See säte kehtib kolme hinnapakkumuse küsimise ostumenetluse korral või kui toetust taotletakse olemasoleva tootmisettevõtte omandamiseks. Kui ostumenetlus korraldatakse riigihangete registris, siis see säte ei kehti ehk lubatud on tööd, teenust või vara hankida endaga seotud isikutelt tulumaksuseaduse § 8 tähenduses.

Eelnõu § 6 lõikes 10 sätestatakse, et toetuse taotleja ei või eelnõu § 6 lõikes 2 sätestatud nõude eiramiseks jaotada osadeks toetatava tegevuse raames tellitavat tööd või teenust või soetatavat vara, mis on funktsionaalselt koos toimiv või vajalik sama eesmärgi saavutamiseks. Toetuse taotleja võib jaotada toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara osadeks, kui see on objektiivsetel põhjustel õigustatud.

Eelnõu §-s 7 sätestatakse nõuded riigihangete registris tehtava ostumenetluse kohta.

Eelnõu § 7 lõike 1 kohaselt peab toetuse taotleja korraldama toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara mõistliku maksumuse väljaselgitamiseks ostumenetluse

riigihangete registris juhul, kui toetatava tegevuse prognoositav maksumus on 100 000 eurot või sellest suurem, olenemata sellest, kas toetuse taotleja on või ei ole hankekohuslane riigihangete seaduse (edaspidi *RHS*) mõistes.

Ostumenetluse läbiviimiseks kasutab toetuse taotleja menetlusliiki „toetuse saaja ost" ja hankija alaliiki „toetuse saaja, kes ei ole hankija RHS-i tähenduses". Ostumenetluse võib läbi viia ka peale PRIA toetuse rahuldamise otsuse tegemist, sellisel juhul esitab toetuse taotleja taotlemisel toetatava tegevuse maksumuse prognoosi. Nõude viia ostumenetlus läbi elektroonselt riigihangete registris eesmärk on tagada avalike vahendite kasutamine konkurentsi tingimustel ja ühiste ühiskondlike eesmärkide tulemuslikum toetamine. Riigihangete registris ostumenetluse korraldamine tagab läbipaistva protsessi, mis tähendab, et kõik huvitatud osapooled saavad näha, milliseid hankeid on välja kuulutatud, kes on pakkumusi teinud ja millised on pakkumuste tingimused.

Kasutusjuhendid, sh riigihangete registri kasutajajuhend toetuse saajatele, kes ei ole hankekohuslane RHS-i tähenduses, ja korduvad küsimused riigihangete registri kohta on kättesaadavad Rahandusministeeriumi veebilehel[8]. Üldjuhul kui ostumenetlus korraldatakse riigihangete registris, siis on lubatud tööd, teenust või vara hankida ka endaga või omavahel seotud isikutelt.

Eelnõu § 7 lõikes 2 sätestatakse, et juhul kui toetuse taotleja korraldab ostumenetluse pärast taotluse esitamist, tuleb tal toetatava tegevuse maksumuse väljaselgitamiseks koostada selle eeldatav prognoos.

Toetuse taotlemisel on toetuse taotlejal võimalik valida, kas ostumenetlus korraldatakse enne või pärast taotluse esitamist. Kui ostumenetlust enne taotluse esitamist korraldatud ei ole, siis esitab toetuse taotleja taotlemisel toetatava tegevuse kohta selle eeldatava maksumuse prognoosi. Prognoosis tuleb selgelt tõendada, millisel teel töö, teenuse või kauba hind saadi. Tõendiks võib olla näiteks hinnapakkumus, e-poe väljavõte, eksperthinnang, hinnakiri, informatsioon teenust või vara pakkuva ettevõtja veebilehelt. Lisatud informatsioon peab olema kontrollitav ja taasesitatav.

Väljamakstava toetussumma aluseks on ostumenetluse tulemusel kujunenud toetatava tegevuse hinnale vastav tehtud kulutuste tegelik hind. Väljamakstava toetussumma aluseks on seega tehtud kulude tegelikult hind ostumenetluse tulemusel saadud hinna piires, mis ei tohi omakorda olla taotletud toetuse summast suurem, millest tulenevalt peabki prognoos olema koostatud realistlikult ning tuginema tegelikele asjaoludele. Toetus makstakse välja ainult toetatava tegevuse abikõlbliku kulu hüvitamiseks.

Eelnõu § 7 lõikes 3 sätestatakse, milliseid andmeid peab sisaldama prognoos ehitise ehitamise maksumuse kohta, kui toetuse taotleja korraldab ehitise ehitamise maksumuse väljaselgitamiseks ostumenetluse pärast taotluse esitamist. Ehitise ehitamise maksumuse prognoos peab sisaldama vähemalt järgmiseid andmeid:
1) üldandmed ehitise kohta;
2) andmed ehitise põhikonstruktsiooni materjalide kohta;
3) ehitise maksumus, milles sisaldub välisrajatise kulu, aluse- ja vundamendikulu, kandetarindi kulu, fassaadielemendi kulu, katusekulu, ruumitarindi kulu, pinnakatte kulu, tehnosüsteemi kulu, ehitusplatsi korralduskulu ja ehitusplatsi üldkulu.

Ehitise ehitamise maksumuse prognoosi koostamine enne ostumenetlust riigihangete registris annab esmase teabe, milliseks võib kujuneda ehitise ehitamise maksumus ja millised on hetkel turuhinnad.

---

[8] Riigihangete registri kasutusjuhendid https://www.fin.ee/riigihanked-riigiabi-osalused/riigihanked/kasulik-teave-oigusaktid#toetuse-saaja-ost.

Eelnõu § 7 lõike 4 kohaselt koostab PRIA ehitise ehitamise maksumuse prognoosi vormi ja avaldab selle oma veebilehel.

Eelnõu § 7 lõikes 5 sätestatakse tingimused ostumenetluse korraldamisele riigihangete registris. Ostumenetluse riigihangete registris elektroonselt läbiviimise nõude eesmärk on tagada avalike vahendite kasutamine konkurentsi tingimustel ja ühiste ühiskondlike eesmärkide tulemuslikum toetamine. Seega on oluline lähendada RHS-i tähenduses hankijatele ja RHS-i tähenduses mittehankijatele seatud nõudeid, et võimalikult avatult ja läbipaistvalt läbi viia toetusega hüvitatavate kulude tegemise aluseks olevaid hankeid või oste.

Eelnõu § 7 lõikes 6 sätestatakse nõuded pakkumusele, ehk milliseid andmeid peab sisaldama pakkumus, kui ostumenetlus viiakse läbi riigihangete registris.

Eelnõu § 7 lõige 7 sätestab, et toetuse taotleja võib loobuda ostumenetluse korraldamisest riigihangete registris, kui see on objektiivselt põhjendatud, eelkõige kui turul puudub asjaomase töö, teenuse või vara pakkujate paljusus. Objektiivselt põhjendatuks loetakse näiteks olukorda, kui turul puudub asjaomase töö, teenuse või vara pakkujate paljusus nagu näiteks soetatav seade valmistatakse eritellimusel. Küll aga peab toetuse taotleja vajadusel selgitama ja põhjendama, miks oli võimatu või ebapraktiline jätta korraldamata ostumenetlus riigihangete registris.

Eelnõu § 7 lõikes 8 sätestatakse, et toetuse taotleja ei või jaotada riigihangete keskkonnas teostatavat ostumenetlust osadeks eesmärgiga eirata ostumenetluse teostamiseks kehtestatud korda või nõudeid, eriti kui toetatavaks tegevuseks on funktsionaalselt koos toimivad või sama eesmärgi saavutamiseks vajalikud asjad, teenused või ehitustööd. Toetuse taotleja võib jagada toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara osadeks üksnes juhul, kui selleks on objektiivsed põhjused, näiteks kui on tegu täiesti erinevate hangitavate tööde või teenustega, mida ei ole ühekorraga võimalik läbi viia.

Eelnõu §-s 8 sätestatakse, kes saab toetust taotleda.

Eelnõu § 8 lõike 1 kohaselt antakse toetust:
1) ELÜPS-i alusel tunnustatud tootjaorganisatsioonile või tunnustatud tootjaorganisatsioonide liidule;
2) tulundusühistule;
3) punktis 1 või 2 nimetatud tunnustatud tootjaorganisatsiooni, tunnustatud tootjaorganisatsioonide liidu või tulundusühistu valitseva mõju all olevale äriühingule.

Nagu eelnõu sissejuhatavas osas selgitatud, on tunnustatud tootjaorganisatsioon tulundusühistu, mis vastab tunnustamise nõuetele. Tunnustamise täpsemad nõuded, sealhulgas nõuded tootjaorganisatsioonile ja tootjaorganisatsioonide liidule ning nõuded tema põhikirja, liikmete arvu ning toodangu koguse ja väärtuse kohta on kehtestatud regionaal- ja põllumajandusministri määrusega nr 49 „Tootjaorganisatsiooni ja tootjaorganisatsioonide liidu tunnustamine“. Sellest tulenevalt selles eelnõus tunnustatud tootjaorganisatsioonile ja tunnustatud tootjaorganisatsioonide liidule toetuse taotlemiseks täiendavaid nõudeid ei kehtestata.

KonkS § 2 lõike 4 kohaselt on valitsev mõju võimalus ühe või mitme ettevõtja poolt ühiselt või ühe või mitme füüsilise isiku poolt ühiselt teise ettevõtja aktsiate või osade omamise kaudu, tehingu või põhikirja alusel või muul viisil otseselt või kaudselt mõjutada teist ettevõtjat, mis võib seisneda õiguses:
1) oluliselt mõjutada teise ettevõtja juhtorganite koosseisu, hääletamist või otsuseid või
2) kasutada või käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest.

Eelnõu § 8 lõike 2 kohaselt, kui toetust taotleb tulundusühistu, siis tal on vähemalt viis liiget, kes ei ole üksteisega valitseva mõju kaudu seotud KonkS § 2 lõike 4 tähenduses ning kelle taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta põllumajanduslike toodete müügitulu on:

1) piima- ja piimatoodete sektoris vähemalt 1 000 000 eurot;
2) teraviljasektoris vähemalt 1 000 000 eurot;
3) punktides 1 ja 2 nimetamata sektoris vähemalt 100 000 eurot.

Kuna Eestis on nii ühistuline tegevus kui ka põllumajanduses tegutsevate tulundusühistute müügitulud erinevates sektorites väga erinevad, siis lähtuti põllumajanduslike toodete müügitulu kehtestamisel iga sektori hetkeolukorrast.

2022. aastal Põllumajandusuuringute Keskuse avaldatud uuringust „Ülevaade põllumajandustootjate tulundusühistutest Eestis“ selgus, et enim põllumajanduslikke tulundusühistuid on registreeritud teraviljasektoris (64) ning piima- ja piimatootesektoris (21). Puu- ja köögiviljasektoris tegutseb vaid viis ning kartulikasvatuses kaks tulundusühistut. Aktiivselt tegutsenud ühistute summaarne müügitulu oli 2020. aastal 311 miljonit eurot. Kogu müügitulust 47% teenisid teraviljasektorisse kuuluvad ühistud ning 45% piimasektoris tegutsevad ühistud. Müügitulu liikme kohta arvutatuna näitas suuremaid sissetulekuid samuti peamistes põllumajandustootmise tegevusvaldkondades: piimasektoris teeniti ühe liikme kohta müügitulu 318 738 eurot ning teraviljasektoris 256 247 eurot.

Tulundusühistuseaduse § 4 kohaselt võib ühistu asutada vähemalt kaks isikut. Võttes arvesse toetuse andmise eesmärki, milleks on põllumajandustootjate omavahelise koostöö soodustamine, antakse selle eelnõu raames toetust tulundusühistule, kellel on vähemalt viis liiget. Alla viie liikmega tulundusühistul ei ole tõenäoliselt olulist turujõudu, et aidata kaasa põllumajandustootjate positsiooni parandamisele toidutarneahelas ja suurendada konkurentsivõimet.

Eelnõu § 8 lõikes 3 sätestatakse erisus, et põllumajanduslike toodete müügitulu arvestamisel lamba- ja kitsekasvatussektoris ning puu- ja köögiviljasektoris tegutsevate tulundusühistute puhul võib liita tulundusühistu vähemalt viie sõltumatu liikme taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta asjaomase müügitulu. Sätte eesmärk on anda lamba- ja kitsekasvatussektori ning puu- ja köögiviljasektori tulundusühistutele müügitulu nõude täitmisel rohkem paindlikkust, kuna need sektorid on oluliselt väiksemad ja nendes tegutseb vähem tootjaid, millest tulenevalt on tulundusühistute müügitulud võrreldes suuremate sektorite müügituludega tunduvalt madalamad.

Lisaks on lamba- ja kitsekasvatussektori ning puu- ja köögiviljasektori tulundusühistu liikmetel välja kujunenud pikaaegsed turustuskanalid, mis tähendab, et põllumajanduslikke tooteid ei müüda ühiselt läbi tulundusühistu vaid eraldisesvalt.

Eelnõu §-s 9 sätestatakse nõuded toetuse taotlejale.

Eelnõu § 9 lõige 1 sätestab, et toetuse taotleja riikliku maksu võlg, sealhulgas maksuhalduri haldusaktiga kindlaks määratud intress, peab olema väiksem kui 100 eurot või tema riikliku maksu võla tasumine peab olema ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral peab olema maksuvõlg, mille tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas.

Maksukorralduse seaduse (MKS) § 32 kohaselt on maksuvõlg maksukohustuslase poolt tähtpäevaks tasumata jäetud maksusumma, tähtpäevaks tasumata jäetud maksusummalt arvestatud intress ning tollivõlast tulenev tähtpäevaks tasumata maksusumma ja sellelt arvestatud intress.

Eeltoodud sätte eesmärk on tagada, et toetust saavad vaid need toetuse taotlejad, kes on oma kohustused riigi ees täitnud. Toetust antakse üksnes neile, kes on majanduslikult jätkusuutlikud. ELÜPS-i § 28 lõike 3 punkti 1 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata, kui toetuse taotleja ei vasta toetuse saamiseks esitatud nõuetele. Seega on PRIA-l õigus kontrollida kogu taotluste menetlemise ajal ja enne toetuse väljamaksmist toetuse taotleja ja toetuse saajal riikliku maksu võla olemasolu ning maksuvõla olemasolu korral selle ajatatust ja maksete tähtaegset tasumist.

Eelnõu § 9 lõike 2 kohaselt ei saa toetuse taotleja toetust, kui tema suhtes on algatatud likvideerimismenetlus või on nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutine pankrotihaldur või on välja kuulutatud pankrot või on algatatud sundlõpetamine või on kehtiv äriregistrist kustutamise hoiatus.

Pankrotiseaduse § 1 lõigete 2 ja 3 kohaselt on võlgnik maksejõuetu, kui ta ei suuda rahuldada võlausaldaja sissenõutavaks muutunud nõuet ja see suutmatus ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine ning juriidilisest isikust võlgnik on maksejõuetu ka siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Kohustustena arvestatakse ka nõudeid, mis ei ole muutunud sissenõutavaks. PRIA kontrollib toetuse taotleja ja toetuse saaja suhtes võimaliku algatatud likvideerimismenetluse või ajutise pankrotihalduri või väljakuulutatud pankrotiotsuse olemasolu ametlikust võrguväljaandest Ametlikud Teadaanded.

Eelnõu § 9 lõige 3 sätestab, et kui toetuse taotleja on saanud varem toetust riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisvahenditest, mis on kuulunud tagasimaksmisele, on tagasimaksmisele kuulunud summa tähtajal tagasi makstud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasutud ettenähtud tähtajal ja summas. Selle nõude eesmärgiks on maandada riigile lisanduvate rahaliste kohustuste (rikkumiste tagasimaksed) tekkimise riski ning tagada vahendite kasutamise sihtotstarbelisus ja jätkusuutlikkuse suurendamine.

Eelnõu § 9 lõige 4 sätestab, et toetuse taotlejal ei tohi olla kehtivat karistust loomakaitseseaduse §-s 66^1 – loomapidamisnõuete rikkumine, 66^2 – looma suhtes lubamatu teo toimepanemine, 66^5 – looma vedamise kohta esitatavate nõuete rikkumine, 66^6 – looma tapmise või hukkamise kohta esitatavate nõuete rikkumine või 66^7 – looma ravimise ja muu veterinaarse menetluse nõuete rikkumine, veterinaarseaduse §-s 97 – looma pidamise, sealhulgas bioturvalisuse veterinaarnõuete rikkumine, 104 – loomataudi kahtlusest ja diagnoosimisest, sealhulgas peetavate loomade ulatuslikust haigestumisest ja hukkumisest, teavitamise nõuete rikkumine, 105 – eriti ohtliku loomataudi ohu, kahtluse ja puhkemise korral loomataudi tõrjeks rakendatavate meetmete eiramine ning loomatauditõrje nõuete rikkumine või 106 – kohustuslikult tõrjutava ja vajaduspõhiselt tõrjutava loomataudi ennetamiseks ja tõrjeks rakendatavate meetmete eiramine ning loomatauditõrje nõuete rikkumine, väetiseseaduse §-s 37 – väetise koostise nõuete rikkumine ja mittenõuetekohase väetise käitlemine, jäätmeseaduse §-s 120 – jäätmete tekke vältimise, jäätmehoolduse ja jäätmealase arvestuse pidamise nõuete rikkumine, 120^1 – jäätmete käitlemise nõuete rikkumine, 120^2 – jäätmete käitlemine registreeringuta ja registreeringu nõuete rikkumine, 126 – segaolmejäätmete sortimise nõuete ja jäätmete ladestamise tingimuste rikkumine ning selliste jäätmete ladestamine, mille ladestamine on keelatud või 126^4 – jäätmete põletamine ja keskkonda viimine väljaspool jäätmekäitluskohta, toiduseaduse §-s 53^1 – toidu käitlemine ettevõttes, milles toidu käitlemiseks on vajalik teatamiskohustuse täitmine ning tegevusluba, 53^2 – toidu suhtes esitatud nõuete rikkumine, 53^3 – toidu käitlemise ning toiduga kokkupuutumiseks ettenähtud materjalide ja esemete kohta esitatud nõuete rikkumine, 53^5 – teabe esitamise nõuete rikkumine või 53^6 – toidu kohta valeandmete esitamine, söödaseaduse §-s 33 – sööda kohta esitatavate nõuete rikkumine, 34 – sööda märgistamise nõuete rikkumine või 35 – sööda käitlemise ja söötmise nõuete rikkumine eest või 36^1 – teatamiskohustuse rikkumine, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhimissüsteemi seaduse §-s 53 – keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise nõude eiramine ega karistusseadustiku §-s 49^1 – ettevõtluskeeld, 52^2 – loomapidamise keeld, 55^1 punkt 2 – juriidilise isiku lisakaristused, 192 – nakkushaiguse ja loomataudi leviku ohu põhjustamine, 193 – nakkushaiguse ja loomataudi leviku põhjustamine, 209 – kelmus, 209^1 – hankekelmus, 210 – soodustuskelmus, 264 – looma julm kohtlemine, 296 – altkäemaksu vahendus, 298 – altkäemaksu andmine, 298^1 – mõjuvõimuga kauplemine, 364 – keskkonna saastamine, 365 – keskkonna saastamine ettevaatamatusest, 367 – kemikaalide ja jäätmehoolduse nõuete rikkumine, 368 – kemikaalide ja jäätmehoolduse nõuete rikkumine ettevaatamatusest, 372 – tegevusloata ja keelatud majandustegevus, 373 – ärikeelu rikkumine või 384 – maksejõuetuse põhjustamine sätestatud süütegude toimepanemise eest.

Riigikohtu otsusele nr 3-3-1-85-14[9] tuginedes, mis puudutab toetuse taotleja kohustust täita keskkonna-, toiduhügieeni- ja loomade heaolu nõudeid ning toetuse taotleja suhtes jõustunud süüdimõistvat süüteo otsust nende nõuete rikkumise eest, on määruses välja toodud konkreetsed väär- ja kuriteod, mille toimepanemise puhul on põhjust kahelda toetuse taotleja tahtes või võimekuses viia toetatav tegevus ellu õiguspäraselt. Seega, kui toetuse taotleja kohta on karistusregistrisse kantud karistusandmeid määruse § 9 lõikes 4 sätestatud süüteo toimepanemise eest, siis selline toetuse taotleja ei vasta nõuetele ja talle toetust ei anta.

Valdavas enamuses on välja valitud süüteod seotud põllumajandusliku tegevusvaldkonnaga. Arvestades, et toetusega jagatakse riigieelarvelisi ja Euroopa Liidu vahendeid, mida on piiratud ulatuses, on oluline, et nimetatud vahendeid saaksid kasutada üksnes õiguskuulekad ettevõtjad, kes on täitnud õigusaktides sätestatud nõudeid ja on suutnud oma tegevust õiguspäraselt korraldada.

Lisaks on kõnealune nõue seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116[10] artikli 59 lõikes 1 sätestatuga, mille kohaselt võtavad liikmesriigid ühise põllumajanduspoliitika raames vastu kõik õigus- ja haldusnormid ning kõik muud vajalikud meetmed, et tagada liidu finantshuvide tõhus kaitse ja eelkõige selleks, et:
a) kontrollida fondide rahastatavate tegevuste seaduslikkust ja korrektsust, sealhulgas toetusesaajate tasandil ning vastavalt ÜPP strateegiakavades ettenähtule;
b) tagada tõhus kaitse kelmuse ja pettuste vastu, eelkõige kõrgema riskiga aladel, mis toimib heidutusena, võttes arvesse meetmete kulusid ja nendest saadavat kasu ning nende proportsionaalsust;
c) ennetada, avastada ja kõrvaldada õigusnormide rikkumist, kelmusi ja pettust, kehtestada tõhusaid, hoiatavaid ja proportsionaalseid karistusi vastavalt liidu õigusele või selle puudumise korral vastavalt riigisisesele õigusele ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi;
d) kehtestada tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi vastavalt liidu õigusele või selle puudumise korral vastavalt liikmesriigi õigusele ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi;
e) nõuda tagasi alusetud maksed koos intressiga ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi, sealhulgas eeskirjade eiramise eest määruse (EÜ, Euratom) nr 2988/95 artikli 1 lõike 2 tähenduses.

Seega, kui ühise põllumajanduspoliitika toetuste taotlemisel ei osale isikud, keda on karistatud eelnimetatud süütegude eest, suurendab see Euroopa Liidu finantshuvide kaitset, sest raha väärkasutuse risk alaneb märkimisväärselt.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse taotluse esitamine ja taotluste esitamise tähtaeg.

Eelnõu § 10 lõike 1 kohaselt esitab toetuse taotleja toetuse saamiseks selleks ettenähtud tähtajal elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu PRIA-le taotluse. E-maili teel või paberil esitatud taotlusi vastu ei võeta.

Eelnõu § 10 lõikes 2 sätestatakse, et PRIA avaldab taotluste esitamise tähtaja ametlikus võrguväljaandes Ametlikud Teadaanded ja oma veebilehel.

Eelnõu § 10 lõike 3 kohaselt esitab toetuse taotleja ettenähtud tähtajal ühe taotluse, mis võib sisaldada rohkem kui üht toetatavat tegevust. Seega, kui toetuse taotleja soovib taotlusvoorus taotleda toetust rohkema kui ühe toetatava tegevuse elluviimiseks, esitab ta ühe taotluse, mis sisaldab kõiki toetatavaid tegevusi.

---

[9] Riigikohtu halduskolleegiumi 11. märtsi 2015. a otsus nr 3-3-1-85-14.
[10] Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261).

Eelnõu §-s 11 sätestatakse nõuded taotlusele ehk andmed, mida taotlus peab sisaldama.

Eelnõu § 11 lõikes 1 sätestatakse andmed, mis peavad taotluses sisalduma. Toetuse taotleja ja toetatava tegevuse kohta esitatakse taotluses järgmised üldandmed: taotleja ärinimi ja äriregistri kood ning taotleja esindaja nimi ja kontaktandmed; toetatava tegevuse eesmärk, kirjeldus, eeldatav algusaeg ja lõpptähtpäev ning elluviimise asukoht; taotletava toetuse suurus; toetatava tegevuse kogumaksumus ja abikõlblike kulude suurus.
Üldandmete kõrval peab taotlus sisaldama ka teavet, mille alusel saab kindlaks teha määruses sätestatud tingimuste täitmise (näiteks teave selle kohta, millises Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 1 lõikes 2 nimetatud sektoris taotleja tegutseb) ja koguda vajalikke statistilisi andmeid, mida saab hiljem kasutada toetusega saavutatavate mõjude kindlakstegemiseks.
Näiteks peab toetuse taotleja esitama andmed selle kohta, kas ta on autonoomne ettevõtja, partnerettevõtja või seotud ettevõtja, andmed taotleja kontserni liikmete ja toetuse taotleja üle lepingu või muu alusel valitsevat mõju omava ettevõtja kohta, mille abil määratakse kindlaks eelnõu § 4 lõikes 4 sätestatud toetuse taotlejale maksimaalne võimalik toetuse suurus.

Punktis 12 sätestatakse, et kui toetatavaks tegevuseks on omatarbeks taastuvenergia tootmiseks vajaliku ehitise ehitamine või materiaalse vara soetamine, siis esitab toetuse taotleja teabe selle kohta, kui suur oli tema energiakulu (kWh) kokku taotlemise aastale vahetult eelneval aastal ja kui suur on tema olemasolev taastuvenergia tootmisvõimsus (kW) ning kui suur on tema taastuvenergia tootmisvõimsus (kW) ja aastane toodetav energiakogus (kWh) pärast toetatava tegevuse elluviimist. Täpsemalt on selgitatud omatarbeks taastuvenergia tootmiseks vajaliku ehitise ehitamist või materiaalse vara soetamist eelnõu § 3 lõike 2 selgitava osa juures.
Punktis 13 sätestatakse, et kui toetust taotletakse eelnõu § 3 lõike 1 punktis 3 nimetatud olemasoleva tootmisettevõtte omandamiseks, siis peab toetuse taotleja esitama kutselise hindaja kinnitatud vara hindamisaruande. Hindamisaruanne tuleb koostada Eesti Kinnisvara Hindajate Ühingu Heade Tavade Koodeksit arvestades. Täpsemalt on selgitatud vara hindamisaruande sisu eelnõu § 6 lõike 7 selgitava osa juures.

Eelnõu § 11 lõikes 2 sätestatakse, et juhul kui toetuse taotleja (tulundusühistu) kuulub kontserni, esitab ta taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta kohta kinnitatud majandusaasta konsolideeritud aruanded juhul, kui need ei ole kättesaadavad äriregistrist.

Eelnõu § 11 lõikes 3 sätestatakse, et juhul kui toetuse taotleja taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta aruanne ei ole äriregistrile esitatud ja nimetatud aruande äriregistrile esitamise tähtaeg ei ole taotluse esitamise hetkeks saabunud, võetakse aluseks taotluse esitamisele vahetult eelnenud need majandusaasta aruanded, mille äriregistrile esitamise tähtaeg on möödunud.

Eelnõu § 11 lõikes 4 sätestatakse, millised dokumendid peab toetuse taotleja koos taotlusega veel esitama, kui toetatavaks tegevuseks on ehitise ehitamine.
Kui toetust taotletakse ehitise ehitamiseks, siis peab toetuse taotleja esitama väljavõtte vähemalt eelprojekti joonistest koos eelprojekti seletuskirjaga juhul, kui ehitusprojekt on nõutav ehitusseadustikus sätestatud tingimustel ja korras. Eelprojektiks loetakse seda projekti, mille alusel toetuse taotleja võtab ehitise ehitamise hinnapakkumused või koostab ehitise ehitamise prognoosi. Samuti peab ehitise ehitamise korral toetuse taotleja tõendama ehitisealuse maa omandikuuluvust – PRIA kontrollib asjakohast õigust kinnistusraamatust. Kui toetuse taotleja kasutab ehitisealust maad hoonestusõiguse alusel, siis tuleb toetuse taotlemisel esitada seda õigust tõendav leping, et taotleja kasuks on seatud hoonestusõigus vähemalt § 15 lõikes 3 sätestatud sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Nimetatud lepinguga koos tuleb PRIA-le esitada ka kõik lepingu lisad, sealhulgas asendiplaan.

Samuti tuleb ka ehitise ehitamise kohta toetuse taotlemisel esitada kulude mõistlikkust tõendavad dokumendid (hinnapakkumused) või kuni 20 000 eurot maksva toetatava tegevuse korral sellise kulu kirjeldus, ning kui ehitatava ehitise eeldatav käibemaksuta maksumus on 100 000 eurot või sellest suurem ja maksumuse väljaselgitamiseks korraldatakse ostumenetlus riigihangete registris pärast taotluse esitamist, siis ehitise maksumuse prognoos.

Eelnõu § 11 lõikes 5 sätestatakse, millised dokumendid peab toetuse taotleja koos taotlusega veel esitama, kui toetatavaks tegevuseks on materiaalse vara soetamine.

Kui toetatavaks tegevuseks on kasutatud materiaalse vara soetamine, siis peab toetuse taotleja esitama dokumendid, millega tõendatakse, et soetatav materiaalne vara ei ole toodetud taotluse esitamise hetkel rohkem kui viis aastat tagasi, selle soetamiseks ei ole saadud toetust riigieelarvelistest või muudest EL-i või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi ning nimetud materiaalse vara hind ei ületa selle turuväärtust ja on uue samaväärse seadme hinnast madalam. Kasutatud materiaalse vara soetamise puhul on toetuse taotlejal vajalik võtta vähemalt kaks hinnapakkumust uue samaväärse materiaalse vara kohta.

Kui toetust antakse materiaalse vara soetamiseks, mis paigaldatakse ehitisse või mida kasutatakse ehitises, siis peab see ehitis olema toetuse taotleja otseses valduses asjaõiguslikul, omandiõiguse hoonestusõiguse või kasutusvalduse alusel ja koos taotlusega tuleb esitada seda õigust tõendav leping, kui see asjaõigus ei nähtu kinnistusraamatust või võlaõiguslikul alusel, siis seda tõendav kirjalik võlaõiguslik leping.

Kui toetuse taotleja korraldab toetatava tegevuse raames ostumenetluse soetatava materiaalse vara mõistliku maksumuse väljaselgitamiseks § 6 lõike 2 alusel (kui soetatava materiaalse vara eeldatav käibemaksuta maksumus on 20 000 eurot või sellest suurem, kuid alla 100 000 euro), siis peab ta esitama üksteisest sõltumatute hinnapakkujate käest küsitud vähemalt kolm võrreldavat hinnapakkumust. Juhul kui kolme hinnapakkumuse küsimine (ja saamine) ei ole objektiivselt võimalik, siis toetuse taotleja peab esitama PRIA-le asjakohased selgitused, miks ei ole võimalik esitata nõutud arvu pakkumusi. Kui toetatava tegevuse raames soetatava materiaalse vara eeldatav käibemaksuta maksumus on kuni 20 000 eurot, siis peab toetuse taotleja esitama sellise kulu kirjelduse.

Eelnõu § 11 lõikes 6 sätestatakse, et toetuse taotleja peab esitama hindamiskriteeriumite täitmise tõendamiseks asjakohased lepingud, müügiarved, põhikirja või muud dokumendid. Hindamiskriteeriumite joonealustes märkustes on täpsustatud, milline dokument tõendab vastava kriteeriumi täitmist. Näiteks hindamiskriteeriumi 2.1 „Toetuse taotleja liikmete arv “ täitmist tõendatakse kehtiva liikmete nimekirjaga. Hindamiskriteeriumi 2.3 „Toetuse taotleja koostöö teadus- ja arendusasutusega“ täitmist tõendatakse asjakohase lepinguga.

Eelnõu §-s 12 sätestatakse taotluse kontrollimine.

PRIA kontrollib vastuvõetud taotluse nõuetekohasust ja selles esitatud andmete õigsust ning toetuse taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse vastavust Euroopa Liidu õigusaktides, ELÜPS-is, strateegiakavas ja selles määruses sätestatud nõuetele. ELÜPS-i § 61 lõigete 5 ja 6 kohaselt kontrollib PRIA taotluse vastavust toetuse saamise nõuetele esitatud taotluse ja muude dokumentide ning nendes esitatud andmeid tõendavate dokumentide ja andmekogude alusel ning kohapealse kontrolli käigus. Taotluse vastavust toetuse saamise nõuetele on õigus kontrollida ka toetuse taotlejaga seotud kolmanda isiku juures, kes valdab toetuse saamisega seotud andmeid või dokumente, ja toetatava tegevuse elluviimise kohas.

Toetuse taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollimisel võib PRIA kasutada erinevaid riiklikke registreid (nt koostöö MTA-ga).

Eelnõu §-s 13 sätestatakse taotluste hindamine ja taotluste paremusjärjestuse moodustamine.

Eelnõu § 13 lõike 1 kohaselt hindab PRIA taotlusi lisas sätestatud hindamiskriteeriumite alusel. Lisas „Taotluse hindamise kriteeriumid“ hinnatakse taotluseid kolme hindamiskriteeriumi alusel:
1) majanduslikud hindamiskriteeriumid;
2) arengu ja koostöö hindamiskriteeriumid;
3) konkurentsivõime ja jätkusuutlikkuse hindamiskriteeriumid.

Hindamiskriteeriumi „Majanduslikud hindamiskriteeriumid“ eesmärgiks on eelistada neid toetuse taotlejaid, kelle finantsvõimekus on toetatava tegevuse elluviimisel suurem. Hindamiskriteeriumi jaguneb järgmisteks alakriteeriumiteks:

- Hindamiskriteerium 1.1 „Toetuse taotleja omafinantseering“ – eesmärk on eelistada toetuse taotlejaid, kes panustavad toetatava tegevuse elluviimisel rohkem omavahendeid, sest see vähendab survet eelarvevahenditele ja võimaldab toetada rohkemate tegevuste elluviimist.
- Hindamiskriteerium 1.2 „Toetuse taotleja omakapitali osakaal bilansimahus“ – eesmärgiks on eelistada neid toetuse taotlejaid, kellel on kohustusi vähem ja kes on vähem sõltuvad võõrkapitalist.
- Hindamiskriteerium 1.3 „Toetuse taotleja lühiajalise võlgnevuse kattekordaja“ – eesmärgiks on eelistada toetuse taotlejaid, kes suudavad oma kohustusi täita.
- Hindamiskriteerium 1.4 „Toetuse taotleja panustab sellisesse põllumajandustoodete sektorisse, kus koostöö on vähem arenenud“ – eesmärgiks on eelistada toetuse taotlejaid, kelle toetatav tegevus on suunatud puu- ja köögivilja, kartuli või lamba- ja kitseliha tootmise edendamisele, kuna nendes sektorites on põllumajandustootjate omavahelise koostöö mahajäämus võrreldes teiste sektoritega suurem.

Hindamiskriteeriumi „Arengu ja koostöö hindamiskriteeriumid“ eesmärk on eelistada toetuse taotlejaid, kes panustavad erinevas vormis koostööle. Hindamiskriteerium jaguneb järgmisteks alakriteeriumiteks:

- Hindamiskriteerium 2.1 „Toetuse taotleja liikmete arv” – eelistatakse toetuse taotlejaid, kes on kaasanud rohkem liikmeid, mis näitab põllumajandustootjate valmisolekut teha koostööd. Kui toetuse taotleja on tunnustatud tootjaorganisatsioon, siis selle hindamiskriteeriumi alusel talle hindepunkte ei anta.
- Hindamiskriteerium 2.2 „Toetuse taotleja on tunnustatud tootjaorganisatsioon“ – eelistatakse toetuse taotlejaid, kes on ELÜPS-i alusel tunnustatud tootjaorganisatsioon.
- Hindamiskriteerium 2.3 „Toetuse taotleja koostöö teadus- ja arendusasutusega“ – eesmärgiks on eelistada neid toetuse taotlejaid, kes on aktiivselt panustanud põllumajanduse arengusse läbi koostöö teadus- ja arendusasutusega, mis aitab kaasa põllumajandussektori arengu, innovatsiooni ja jätkusuutlikkuse tagamisele. See tähendab, et selle hindamiskriteeriumi eesmärgiks on eelistada neid toetuse taotlejaid, kes on teinud sisulist koostööd teadus- ja arendusasutusega taotluse esitamise aastal või sellele vahetult eelnenud aastal. Hindamiskriteerium 2.3 ei ole seotud teadus- ja arendustöö (projekti) lõppemise või lõpetamisega, vaid hinnatakse üksnes, mis ajal tehti sisulist koostööd teadus- ja arendusasutusega. See tähendab, et hindepunktide andmine ei ole seotud sellega, millal sõlmiti näiteks teadus- ja arendusasutusega leping teadus- ja arendustöö läbiviimiseks või vormistati teadus- ja arendustööga seotud dokumente. Hindamiskriteeriumi 2.3 alusel antakse hindepunktid üksnes nendele toetuse taotlejatele, kes tegid sisulist teadus- ja arendustööd ning see sisuline tegevus on ka tõendatud asjakohaste dokumentidega nagu näiteks leping, kus selgub, millal ja kes teadus- ja arendustööd tegi. Euroopa Liidu teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Euroopa horisont“ projekti puhul sõlmib lepingu n.ö selle programmi partner, mis tähendab, et Euroopa horisondi projektide puhul ei sõlmita lepinguid otse osalevate ettevõtjatega (üldiselt Euroopa Horisont projektide osas tavapäraselt lepinguid ei sõlmita, vaid kogu taotlemine ja kogu Euroopa Komisjoni poolne suhtlus toimub lingitud EU

Funding and Tenders Portal'i kaudu), millest tulenevalt tõendatakse Euroopa Horisondi projektis osalemis muu asjakohase dokumendiga, millest nähtub projektis osalemine,
- Hindamiskriteerium 2.4 „Toetuse taotleja panus oma positsiooni tugevdamisse tarneahelas" – eesmärgiks on eelistada neid toetuse taotlejaid, kes kuuluvad kvaliteedikava rakendavasse tootjarühma, klastrisse või toetuse taotleja või kõik tema liikmed on tunnustatud mahepõllumajanduse seaduse alusel.

Hindamiskriteeriumi „Konkurentsivõime ja jätkusuutlikkuse hindamiskriteeriumid" eesmärk on eelistada toetuse taotlejaid, kes panustavad lisandväärtuse tõstmisele ja võimele turul läbi lüüa. Hindamiskriteerium jaguneb järgmisteks alakriteeriumiteks:
- Hindamiskriteerium 3.1 „Kõrgema lisandväärtusega toodete tootmiseks tehtud investeering" –eelistatakse toetuse taotlejaid, kes toodavad kõrgema lisandväärtusega tooteid, mida on tema kaubamärgi all realiseeritud jaekaubanduses või kes on osalenud avaliku sektori asutuste toitlustuse hangetes.
- Hindamiskriteerium 3.2 „Toodete välisturule müümise osakaalu suurendamisele suunatud investeering" – eelistatakse neid toetuse taotlejaid, kes on oma toodetud toodet eksportinud.
- Hindamiskriteerium 3.2 „Toetuse taotleja põllumajandustoodete turustamine" – eelistatakse toetuse taotlejaid, kes on oma põhikirjas sätestanud toodangu ühise turustamise.

Eelnõu § 13 lõike 2 kohaselt PRIA moodustab hindamistulemuste alusel taotluste paremusjärjestuse, milles loetakse paremaks suurema hindepunktide summa saanud taotlused.

Eelnõu § 13 lõige 3 sätestab, et hindamiskriteeriumite (lisa) alusel võrdsete hindepunktidega taotluste puhul eelistatakse taotlust, milles esitatud toetuse taotleja omafinantseering on suurem. Kui aga ka toetuse taotleja omafinantseering on võrdne, siis eelistatakse seda toetuse taotlejat, kellel oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal suurem müügitulu. ELÜPS-i § 24 lõike 2 punkti 10 kohaselt võib toetuse andmise tingimustes sätestada muuhulgas ka taotluse eelistamise võimalused võrdsete näitajatega taotluste korral. Võrdsete hindepunktide summadega taotluste puhul eelistatakse esmalt toetuse taotlejat, kes panustab toetatava tegevuse elluviimiseks rohkem omavahendeid ehk omafinantseeringu osakaal on suurem ja seejärel toetuse taotlejat, kelle kellel oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal suurem müügitulu, sest see vähendab survet eelarvevahenditele ja võimaldab toetada rohkemate toetatavate tegevuste elluviimist. Eelmise programmiperioodi toetusmeetmete taotlusvoorude parktika on näidanud, et võib tekkida olukordi, kus taotlused saavad ühepalju hindepunkte ning ka taotletavad toetussummad on ühesugused, mistõttu on vajadus kehtestada lisakriteerium, mis võimaldaks selliseid olukordi lahendada.

Eelnõu §-s 14 sätestatakse taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine.

Eelnõu § 14 lõikes 1 sätestatakse, et kui kõigi nõuetekohaste taotluste rahastamise summa ei ületa toetuseks ettenähtud vahendeid, rahuldab PRIA kõik nõuetekohased taotlused, mis vastavad hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 28 lõike 1 punkti 3 alusel.

ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkt 3 sätestab, et kui toetuse taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt kõik taotlused.

Eelnõu § 14 lõikes 2 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab toetuseks ettenähtud vahendeid, rahuldatakse taotluste hindamise tulemusel koostatud taotluste paremusjärjestuse alusel parimad taotlused, mis on saanud vähemalt minimaalse hindepunktide summa ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkti 2 alusel.

ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkt 2 sätestab, et kui toetuse taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt hindamistulemuste alusel koostatud taotluste paremusjärjestusse seatud parimad taotlused.

Eelnõu § 14 lõige 3 sätestab, et taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, kui see on hindamisel saanud vähemalt kuus hindepunkti. Taotlus, mis ei ole saanud vähemalt minimaalset hindepunktide summat, jäetakse rahuldamata. Seega peavad ELÜPS-i § 28 lõike 1 kohaselt toetuse taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastama toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus peab vastama hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele – siis rahuldatakse taotlus toetusteks ettenähtud vahendite piires toetuse andmise tingimuste kohaselt. Alus minimaalsete hindepunktide kehtestamiseks tuleneb ELÜPS-i § 28 lõike 1 sissejuhatavast osast, mis sätestab, et rahastamiseks peab taotlus vastama hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele.

Eelnõu § 14 lõikes 4 sätestatakse, et taotluse rahuldamata jätmise otsuse teeb PRIA ELÜPS-i § 28 lõikes 3 sätestatud alustel. ELÜPS § 28 lõikes 3 sätestatakse, et lisaks EL õigusaktides sätestatud alustele tehakse toetuse taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:
1) toetuse taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse andmise ja kasutamise nõuetele, kui Euroopa Liidu õigusaktidest ei tulene teisiti;
2) toetuse taotleja ei esita ega tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid ja tõendeid või takistab kohapealse kontrolli tegemist;
3) taotlust ei rahuldata ELÜPS-i § 28 lõike 1, 2, 6, 7 või 8 kohaselt või;
4) taotluses või taotluse menetluse käigus on teadlikult esitatud valeandmeid.

Eelnõu § 14 lõikes 5 sätestatakse, et kui taotluses sisalduvad mitteabikõlblikud kulud, võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse vähendades toetuse summat ELÜPS-i § 28 lõike 5 tingimustel mitteabikõlblike kulude võrra.

ELÜPS-i § 28 lõige 5 sätestab, et toetuse andmise tingimustes võib ette näha, et kui taotluse rahuldamine täies ulatuses ei ole põhjendatud taotluses sisalduvate mitteabikõlblike kulude tõttu, võib maaelu arengu toetuse summat vähendada tingimusel, et viiakse ellu taotluses kavandatud tegevus ja saavutatakse toetuse andmise eesmärgid. Kui toetuse taotleja ei ole nõus toetuse summa vähendamisega, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus. Toetuse summa vähendamine ei mõjuta taotluste paremusjärjestust, kui sellega ei kahjustata avalikku huvi või teiste taotlejate õigusi.

Eelnõu § 14 lõikes 6 kehtestatakse taotluse osalise rahuldamise alus juhuks, kui hindamistulemuste alusel väljavalitud ja paremusjärjestusse seatud nõuetekohast taotlust ei ole võimalik täies ulatuses rahuldada seetõttu, et taotletava toetuse suurus ületab toetuseks ettenähtud vahendite jäägi. Sellisel juhul võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse tingimusel, et taotluses kavandatud tegevus viiakse ellu ja toetuse andmise eesmärgid saavutatakse. Kui aga toetuse taotleja ei ole taotluse osalise rahuldamise otsusega nõus, teeb PRIA taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

Eelnõu § 14 lõike 7 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamise otsuse, taotluse osalise rahuldamise otsuse või taotluse rahuldamata jätmise otsuse 80 tööpäeva jooksul arvates taotluste esitamise tähtpäevast.

Eelnõu §-s 15 sätestatakse toetatava tegevuse elluviimise ja kestuse nõuded.

Eelnõu § 15 lõige 1 sätestab, et toetuse saaja peab toetatava tegevuse ellu viima ja esitama elluviimist tõendavad dokumendid ja võtma toetuse abil soetatud või ehitatud vara sihipäraselt kasutusse kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid hiljemalt 30. juunil 2029.

Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 86 lõikele 4 on kulud EAFRD osaluse jaoks rahastamiskõlblikud, kui need on tekkinud toetusesaajal ja need on makstud 31. detsembriks 2029. Lisaks on kulud EAFRD osaluse jaoks rahastamiskõlblikud ainult juhul, kui makseasutus maksab asjaomase toetuse tegelikult välja 31. detsembriks 2029. Võimaldamaks PRIA-le ka maksetaotluste menetlemiseks mõistlik aeg, siis on toodud nii maksetaotluste esitamise kui ka tegevuse elluviimise tähtaeg varasemaks (2029. aasta 30. juuniks).

Eelnõu § 15 lõige 2 sätestab, et kui vara soetatakse liisingulepingu alusel, võtab toetuse saaja toetuse abil soetatud vara sihipäraselt kasutusse kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest ja see vara peab enne PRIA poolt viimase toetusosa maksmist olema läinud üle toetuse saaja omandisse. Liisinguleping peab lõppema hiljemalt 30. juunil 2029.

Eelnõu § 15 lõike 3 kohaselt on toetuse saajal kohustus säilitada soetatud või ehitatud vara ja kasutada seda sihtotstarbeliselt. Ehitise ehitamisel või vara soetamisel müügilepingu alusel peab soetatud või ehitatud vara sihipäraselt kasutama vähemalt kolm aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest. Kui vara soetatakse liisingulepingu alusel, siis peab selle liisingulepingu alusel soetatud vara sihipäraselt kasutama vähemalt kolm aastat arvates liisingulepingu sõlmimisest või liisinguperioodi lõpuni, kui liisinguperiood on pikem kui kolm aastat. Kui aga nii ehitatakse või soetatakse vara müügilepingu alusel kui ka soetatakse vara liisingulepingu alusel, siis tuleb soetatud ja ehitatud vara sihipäraselt kasutada vähemalt kolm aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest või vähemalt kolm aastat arvates liisingulepingu sõlmimisest või vähemalt liisinguperioodi lõpuni olenevalt sellest, milline tähtpäev saabub kõige hiljem.

Eelnõu § 15 lõikes 4 sätestatakse, et kui toetatavaks tegevuseks on olemasoleva tootmisettevõtte omandamine, siis kohaldatakse tootmisettevõtte omandamisele selle eelnõu peatükis 5 „Toetuse saaja kohustused ja toetuse maksmine“ vara soetamise kohta sätestatut.

Eelnõu § 15 lõige 5 sätestab, et toetuse saaja peab korraldama enne toetatava tegevuse elluviimisega alustamist §-s 7 sätestatud nõuetekohase ostumenetluse riigihangete registris, kui ta ei ole seda korraldanud enne taotluse esitamist.

Eelnõu § 15 lõikes 6 sätestatakse, et toetuse saaja peab alustama toetatava tegevuse elluviimisega hiljemalt kuue kuu jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest. Tegevuse alustamine tähendab toetuse saaja poolt toetatava tegevusega seotud siduvate kohustuste võtmist. Siduvate kohustuste all on mõeldud seda, et toetuse saaja on võtnud siduvaid lepingulisi kohustusi, näiteks tellinud masinad, seadmed, maksnud nende eest, sõlminud ehitustöö tegemiseks lepingu või teinud makseid ehitustööde tegemise eest. Toetuse saaja peab kavandatava tegevusega seotud siduvate kohustuste võtmist tõendama asjakohaste dokumentidega nagu sõlmitud leping, maksekorraldus vms dokument, mis tõendab toetatava tegevusega seotud siduva kohustuse võtmist. Siduvate kohustuste võtmine näitab toetuse saaja tahet viia oma tegevused, mille kohta talle toetust on antud, ettenähtud tähtaja jooksul nõuetekohaselt ka lõpuni. Kui toetuse saaja ei ole võtnud siduvaid kohustusi kuue kuu jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, siis tunnistatakse taotluse rahuldamise otsus kehtetuks.

Eelnõu §-s 16 kehtestatakse toetuse saajale kohustused.

Eelnõu § 16 lõike 1 kohaselt peab toetuse saaja sihipärase kasutamise perioodi lõpuni võimaldama teostada auditit, järelevalvet ja teha muid toetuse saamisega seotud kontrolle, sh võimaldama viibida toetuse saaja kinnisasjal ja ruumis ning läbi vaadata dokumente ja vara kohapeal; esitama auditi tegemiseks, järelevalve teostamiseks või muu kontrolli tegemiseks vajalikud andmed ja dokumendid määratud tähtaja jooksul; eristama selgelt oma raamatupidamises toetuse kasutamisega seotud kulud ning neid kajastavad kulu- ja

maksedokumendid muudest kulu- ja maksedokumentidest; teavitama viivitamata PRIA-t taotluses esitatud või toetatava tegevusega seotud andmete muutumisest või toetatava tegevuse elluviimist takistavast asjaolust, sealhulgas toetatava tegevusega seotud vara üleandmisest teisele isikule, pankrotimenetlusest, likvideerimismenetlusest. Samuti peab toetuse saaja tagama PRIA-le riigihangete registris juurdepääsu ostumenetlusele.
Toetuse saaja tagab, et omatarbeks taastuvenergia tootmiseks vajaliku ehitise ehitamise või materiaalse vara soetamise tulemusena ei ületa saadav tootmisvõimsus tema omatarbimise ulatust.
Samuti peab toetuse saaja näitama avalikkusele, et tegemist on EAFRD toetuse abil elluviidava tegevusega, kasutades selleks ettenähtud sümboolikat komisjoni rakendusmääruses (EL) 2022/129 sätestatud nõuete kohaselt. Minimaalselt on seda võimalik teha toetuse saaja ametlikul veebisaidil, kui selline veebisait on olemas, samuti sotsiaalmeediakanalites. Seal tuleb anda toetust saanud tegevuse lühikirjeldus koos tegevuse eesmärkide ja tulemustega ja tõsta esile Euroopa Liidult saadavat rahalist toetust. Juhul, kui tegevuse avaliku sektori toetuse kogusumma ületab 50 000 eurot projekti kohta, tuleb toetust saanud tegevusele lisada toetusega seotud teavet sisaldav selgitav tahvel või samaväärne elektrooniline kuva, millel tõstetakse esile Euroopa Liidult saadavat rahalist toetust ja kujutatakse ka EL-i embleemi. Embleemi nõuded on sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/129 II lisas.

Eelnõu § 16 lõige 2 sätestab, et toetuse saaja peab vastama kuni PRIA poolt viimase toetusosa maksmiseni eelnõu § 9 lõigetes 1, 2 ja 4 sätestatud nõuetele.
See tähendab, et toetuse saaja riikliku maksu võlg, sealhulgas maksuhalduri haldusaktiga kindlaks määratud intress, on väiksem kui 100 eurot või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. Toetuse taotleja suhtes ei toimu likvideerimismenetlust ega ole nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutist pankrotihaldurit või kohtuotsusega välja kuulutatud pankrotti või algatatud sundlõpetamist ja tal ei ole kehtivat äriregistrist kustutamise hoiatust. Toetuse saajal ei ole kehtivat karistust loomakaitseseaduse, väetiseseaduse, jäätmeseaduse, toiduseaduse, söödaseaduse, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse ega karistusseadustikus sätestatud süüteo toimepanemise eest.

Eelnõu § 16 lõikes 3 sätestatakse toetuse saaja kohustused ja toetuse abil soetatud või ehitatud vara sihipäraseks kasutamiseks vajalikud eeldused, mis toetuse saajal peavad lisaks eelnevates lõigetes 1 ja 2 sätestatule täidetud olema.

Eelnõu § 16 lõike 3 punkti 1 kohaselt on toetuse saajal kohustus esitada toetatava tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid kuni kaheksas osas ühe taotluse kohta kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid hiljemalt 30. juunil 2029.

Eelnõu § 16 lõike 3 punkti 2 kohaselt on toetuse saajal kohustus esitada toetatava tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid kalendriaastas kuni neljas osas ühe taotluse kohta arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid hiljemalt 2029. aasta 30. juunil, kui vara soetatakse liisingulepingu alusel.

Eelnõu § 16 lõike 3 punkti 3 kohaselt peab toetuse saajal hiljemalt esimese maksetaotluse esitamise ajaks olema ehitise kohta ehitusluba või ehitusteatis ehitisregistrist kättesaadav, kui see on nõutud ehitusseadustiku kohaselt. Ehitusloa või ehitusteatise olemasolu kontrollib PRIA ehitisregistrist. Ehitusseadustiku tähenduses teavitamis- või loakohustuslikud tegevused on loetletud ehitusseadustiku lisas 1. Ehitusloa või ehitusteatise olemasolu näitab, et toetuse taotlejal on õigus seda ehitist vastavasse kohta ehitada või seadet paigaldada.

Eelnõu § 16 lõike 3 punkt 4 sätestab, et toetuse saajal peavad hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks olema täidetud soetatud või ehitatud vara sihipäraseks kasutamiseks vajalikud eeldused. Näiteks kui toetatavaks tegevuseks on ehitise ehitamine, siis peab toetuse saajal hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks olema ehitisregistris ehitise kohta kasutusluba

või kasutusteatis, juhul kui see on nõutav ehitusseadustiku kohaselt. Ehitusseadustiku kohaselt võib ka seadme paigaldamine olla ehitustegevus ning ka sel juhul peab toetuse saajal olema hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks ehitisregistris ehitise kohta kasutusluba või esitatud kasutusteatis, kui see on nõutav ehitusseadustiku kohaselt. Kasutusloa või kasutusteatisega tõendatakse, et valminud ehitis või paigaldatud seade (toetatav tegevus) vastab ettenähtud nõuetele ning seda võib kasutada nõuete ja kasutusotstarbe kohaselt. Seega võimaldab kasutusluba või kasutusteatis tagada, et ehitist või teatud juhtudel seadet saab hakata sihtotstarbeliselt kasutama. Toetuse abil soetatud või ehitatud vara peab olema sihtotstarbeliselt kasutuses kolm aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest ehk sihipärase kasutamise perioodi lõpuni.

Eelnõu §-s 17 on sätestatud maksetaotluse esitamine ja nõuded maksetaotlusele. Toetuse maksmise aluseks on toetuse saaja esitatud maksetaotlus. Toetuse maksmiseks esitab toetuse saaja elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu PRIA-le maksetaotluse koos asjakohaste andmete ja dokumentidega.

Eelnõu § 17 lõike 1 kohaselt esitab toetuse saaja pärast toetatava tegevuse täielikku või osadena elluviimist toetuse maksmiseks maksetaotluse PRIA-le alles peale seda, kui on täidetud järgmised tingimused:
1) töö on tehtud või teenus on osutatud ja vastu võetud;
2) vara on soetatud ja oma valdusesse või omandisse saadud ning
3) töö, teenuse või vara eest on tasutud.

Kui toetust antakse eelnõu § 3 lõike 1 punkti 3 kohaselt olemasoleva tootmisettevõtte omandamiseks loetakse punktides 2 ja 3 nimetatud tingimused täidetuks, kui omanikuvahetus on nähtav kinnistusraamatust.

Eelnõu § 17 lõige 2 täpsustab andmed, mis maksetaotluses esitatakse:
1) toetuse saaja ärinimi ja äriregistri kood ning selle taotluse viitenumber, mille kohta maksetaotlus esitatakse;
2) toetuse summa, mille maksmist taotletakse;
3) teave toetatava tegevuse maksumuse ja selle osalise või täieliku tasumise kohta;
4) teave toetatava tegevuse elluviimist tõendavate dokumentide kohta;
5) andmed toetatava tegevuse kogumaksumuse muutumise kohta;
6) teave selle kohta, kui tegevuse elluviimist on eelnõu § 20 alusel rahastatud enne töö või teenuse tellimise või vara soetamise eest tasumist.

Eelnõu § 17 lõige 3 täpsustab, et koos maksetaotlusega tuleb esitada ka järgmised dokumendid:
1) selle isiku väljastatud arve-saateleht või arve, kellelt toetuse saaja tellis töö või teenuse või soetas vara;
2) punktis 1 nimetatud arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendav maksekorraldus või väljatrükk või arvelduskonto väljavõte;
3) selle isiku väljastatud tehtud töö või osutatud teenuse üleandmist-vastuvõtmist tõendav dokument, kellelt toetuse saaja tellis töö või teenuse, kui toetatavaks tegevuseks on ehitamine;
4) ehitustegevuse kuluaruanne iga ehitise kohta, kui toetatavaks tegevuseks on ehitamine.

Eelnõu § 17 lõikes 4 sätestatakse, millised dokumendid tuleb toetuse saajal koos maksetaotlusega PRIA-le lisaks esitada, kui toetus makstakse välja liisingulepingu alusel soetatud vara puhul. Liisingulepinguga soetatud vara puhul esitab toetuse saaja maksetaotluse esmakordse esitamise korral ning liisingulepingu või maksegraafiku muutumise korral liisinguandja ja toetuse saaja vahel sõlmitud liisingulepingu, millest selgub liisingulepingu lõppemise kuupäev, maksegraafik ja liisingueseme üleandmise akti, ning selle isiku väljastatud arve-saatelehe või arve, kellelt liisinguandja liisingueseme soetas. Maksetaotluse igakordse esitamise korral esitab toetuse saaja liisinguandja poolt toetuse saajale väljastatud arve-saatelehe või arve ning vastavalt sellel arve-

saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendava maksekorralduse või väljatrüki või arvelduskonto väljavõtte.

Eelnõu §-s 18 sätestatakse maksetaotluse kontrollimine.

PRIA kontrollib vastuvõetud maksetaotluses ja toetatava tegevuse elluviimist tõendavates dokumentides esitatud andmete õigsust ning elluviidud toetatava tegevuse vastavust taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimustele, Euroopa Liidu asjakohastele õigusaktidele ning ELÜPS-ile ja selle alusel kehtestatud õigusaktidele.

Eelnõu §-s 19 sätestatakse toetuse maksmine.

Eelnõu § 19 lõige 1 sätestab, et toetus makstakse välja üksnes abikõlblike kulude hüvitamiseks ning vaid juhul, kui toetuse saaja on toetatava tegevuse elluviimisel järginud kõiki nõudeid.

Eelnõu § 19 lõike 2 kohaselt teeb PRIA toetuse maksmisest keeldumise otsuse, kui enne toetuse maksmist tehakse kindlaks ELÜPS-i § 28 lõikes 3 sätestatud taotluse rahuldamata jätmise alused. ELÜPS-i § 28 lõikes 3 sätestatu kohaselt tehakse lisaks Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud alustele taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:
1) toetuse taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse andmise ja kasutamise nõuetele, kui Euroopa Liidu õigusaktidest ei tulene teisiti;
2) toetuse taotleja ei esita ega tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid ja tõendeid või takistab kohapealse kontrolli tegemist;
3) taotlust ei rahuldata ELÜPS-i § 28 lõike 1, 2, 6, 7 või 8 kohaselt;
4) taotluses või taotluse menetluse käigus on teadlikult esitatud valeandmeid.

Eelnõu § 19 lõige 3 sätestab, et kui enne toetuse maksmist tehakse kindlaks, et toetuse saaja on rikkunud toetatava tegevuse elluviimise nõudeid või ei ole täitnud muid toetuse saaja kohustusi, võib PRIA rikkumise raskust, ulatust, püsivust ja korduvust arvestades vähendada makstavat toetust või keelduda toetuse maksmisest.

Nimetatud toetuse vähendamise või toetuse maksmisest keeldumise puhul ei ole tegemist ELÜPS 12. peatükis sätestatud kaitsemeetmega (halduskaristusega), vaid eeskirjade eiramise tõttu põhjendamatust soodustusest ilma jäämisega. See, mis ulatuses toetust vähendatakse, oleneb konkreetsest rikkumisest ning toetuse vähendamise ulatus otsustatakse kaalutlusõiguse alusel. Eelviidatud rikkumise elemente tuleb mõista järgmiselt:
1) nõuete rikkumise raskusaste sõltub eelkõige selle tagajärgede olulisusest, võttes arvesse võetud kohustuste eesmärki, mida ei ole täidetud;
2) nõuete rikkumise ulatus sõltub eelkõige selle mõjust kogu tegevusele;
3) kestus sõltub eelkõige selle mõju ajalisest ulatusest või sellest, kas seda mõju on võimalik mõistlike vahenditega lõpetada;
4) kordumine sõltub sellest, kas ühe ja sama toetusesaaja puhul on avastatud samalaadseid rikkumisi seoses ühe ja sama meetme või tegevusliigiga eelmise või kestva programmiperioodi jooksul.

Nii taotluse kui maksetaotluse menetlemisel tuleb nõuetest möödaminemisi hinnata selle järgi, kas tegemist on toetusõiguslikkuse nõuete rikkumisega või mitte. Toetusõiguslikkuse nõuded on toetuse taotlejale ja toetatavale tegevusele esitatud nõuded ehk nõuded, mis piiritlevad toetuse sihtgrupi ja toetusõigusliku tegevuse. Kui rikutud on toetusõiguslikkuse nõuet – näiteks toetust tuleb taotlema isik või toetus määratakse ekslikult isikule, kes ei ole tegelenud põllumajandustoodete tootmisega, siis see isik ei ole üldse õigustatud toetust saama ning toetuse vähendamine ei ole antud juhul asjakohane.

Eelnõu § 19 lõikes 4 täpsustakse ajavahemikku, mille jooksul PRIA teeb toetuse saaja esitatud maksetaotluse alusel toetuse maksmise otsuse. Otsus tuleb teha sellise aja jooksul, et toetusraha

oleks võimalik kanda toetuse saaja arvelduskontole kolme kuu jooksul arvates eelnõu §-s 17 nimetatud nõuetekohaste dokumentide esitamist.

Eelnõu § 19 lõike 5 kohaselt teeb PRIA toetuse maksmisest keeldumise otsuse 25 tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmisest keeldumise aluseks olevast asjaolust teadasaamisest. Toetuse maksmisest keeldumise otsuse korral tunnistab PRIA taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks.

Eelnõu §-s 20 on sätestatud toetuse väljamaksmine enne kulutuste tegemist.

Toetuse võib ELÜPS-i § 30 lõike 1 ja lõike 3 punkti 1 kohaselt riigieelarvelistest vahenditest välja maksta pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist enne töö või teenuse tellimise või vara soetamise eest tasumist tagatist nõudmata, kui töö või teenus on lõpetatud või vara on üle antud ning toetuse saaja on selle vastu võtnud ja selle eest tasunud vähemalt omafinantseeringuga võrdse summa ning kui toetuse saaja on piisavalt usaldusväärne. Toetuse väljamaksmist enne kulutuste tegemist ei kohaldata siiski liisingulepinguga soetatava vara puhul (sätestatud käesoleva paragrahvi lõikes 5).

ELÜPS-i § 30 lõike 8 kohaselt loetakse toetuse saaja piisavalt usaldusväärseks, et rahastada toetatava tegevuse elluviimist tagatist nõudmata, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:
1) tal ei ole riikliku maksu võlgnevust või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud ning maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg tasutud ajakava kohaselt;
2) tema või tema suhtes valitsevat mõju omava isiku suhtes ei ole algatatud likvideerimis- ega pankrotimenetlust;
3) ta on varem riigieelarvelistest või muudest EL-i või välisvahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasunud ettenähtud tähtpäevaks ja summas;
4) ta on varem ELÜPS-i § 28 või käesoleva paragrahvi lõike 1 kohaselt saadud toetust kasutanud sihipäraselt ja tähtpäevaks.

Omafinantseeringuga võrdne summa on rahasumma, mille toetuse saaja tasub isikule, kes osutas esitatud toetatava tegevuse pakkumuse alusel toetatava tegevuse elluviimiseks toetuse saajale teenust, tegi tööd või müüs vara. Omafinantseeringuga võrdse rahasumma hulka loetakse selle isiku, kellelt toetuse saaja teenust või tööd tellis või vara soetas, väljastatud arve-saatelehel või arvel kajastatud kõik abikõlblikud kulud, millest on maha arvestatud toetuse maksmise otsuse alusel toetuse saajale makstav summa (ehk enne toetuse maksmise otsuse tegemist peab toetuse saajal olema arve-saatelehel või arvel kajastatud abikõlblikest kuludest tasutud ainult see osa, mis jääb alles, kui arve-saatelehel või arvel kajastatud abikõlblike kulude kogusummast on arvestatud maha toetusmäära alusel kuludokumendis kajastatud abikõlblike kulude põhjal arvutatud toetuse summa), ning kõik mitteabikõlblikud kulud, mis on nimetatud arve-saatelehel või arvel kajastatud. Näiteks kuulub arve-saatelehel või arvel kajastatud mitteabikõlblike kulude (mis peavad toetuse saajal olema tasutud enne toetuse maksmise otsuse tegemist) hulka toetatava tegevuse käibemaks, kui toetuse saaja on käibemaksukohustuslane, ning ka muud mitteabikõlblikud kulud, mis on mingil põhjusel kuludokumentides kajastatud.

Toetatava tegevuse elluviimise rahastamine võib toimuda selliselt, et igal arve-saatelehel või arvel märgitud rahalisest kohustusest on tasutud omafinantseeringuga võrdne rahasumma, või selliselt, et maksetaotluses kõikidel arve-saatelehtedel või arvetel märgitud rahaliste kohustuste summast on tasutud vähemalt omafinantseeringuga võrdne rahasumma.

Eespool kirjeldatud viisil toetatava tegevuse elluviimise rahastamist sooviv toetuse saaja esitab PRIA-le taotluse koos omafinantseeringuga võrdse rahasumma tasumist tõendavate dokumentidega. PRIA teeb toetuse maksmise otsuse pärast kulude abikõlblikkuse kontrollimist, arvestades seejuures toetuse saaja usaldusväärsust, ning kannab toetuse maksmise otsuste alusel määratud raha toetuse saaja arvelduskontole.

Toetuse saaja võib toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha kasutada üksnes selle isiku väljastatud arve-saatelehel või arvel märgitud toetatava tegevuse abikõlblike kulude eest tasumiseks, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või soetas vara. Toetuse saaja tasub pärast toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha laekumist viivitamata kuludokumentide alusel tasumata jäänud kogusumma sellele isikule, kellelt ta tellis teenuse või töö või soetas vara.

Tasumise tõendamiseks esitab toetuse saaja PRIA-le seitsme tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha laekumisest vastava teabe koos maksmist tõendavate dokumentidega (arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendav maksekorraldus või väljatrükk või arvelduskonto väljavõte). Toetuse maksmise korral arvestatakse otsuse kohaselt väljamakstavast toetusrahast tasaarvelduse korras maha toetuse maksmise otsuse alusel toetuse saajale makstud raha. Toetuse maksmisest keeldumise korral maksab toetuse saaja maksmise otsuse alusel saadud raha asjaomases ulatuses tagasi. Kui kuludokumentide alusel tasumata jäänud kogusumma tasumise ja PRIA-le nõutavate dokumentide esitamise tähtaegadest ei ole kinni peetud, siis on PRIA-l õigus edaspidi keelduda toetuse saaja toetatava tegevuse elluviimise rahastamisest enne töö, teenuse või vara eest tasumist või nõuda toetuse maksmise otsuse alusel makstud raha tagasi. Samuti on PRIA-l õigus keelduda toetatava tegevuse elluviimise rahastamisest enne töö, teenuse või vara eest tasumist, kui esitatud kuludokumendid ei vasta nõuetele või ei ole piisavalt selged ja läbipaistvad.

Eelnõu §-s 21 sätestatakse, et määruse alusel esitatud dokumente säilitab PRIA kuni 31. detsembrini 2039.

Eelnõu §-s 22 sätestatakse, et PRIA teavitab toetuse saajat tema andmete avalikustamisest ning töötlemisest. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artiklites 98 ja 99 sätestatud alustel ja korras. Iga liikmesriik avaldab toetuse saajate kohta osutatud teabe ühelainsal veebisaidil. Eestis on selleks veebisaidiks www.pria.ee. Teave on avalikkusele kättesaadav kaks aastat alates selle esialgsest avaldamisest. Liikmesriigid ei avalda juriidiliste isikute puhul toetuse saaja nime ega füüsilisest isikust toetuse saaja puhul tema ees- ja perekonnanime kui makstav toetus on 1 250 eurot või väiksem.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186); Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261); Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671–854); komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/129, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 kohaseid õliseemnete, puuvilla ja veinivalmistamise kõrvalsaadustega seotud sekkumisviise ning liidu toetuse ja ÜPP strateegiakavadega seotud teavitamis-, avalikustamis- ja nähtavusnõudeid käsitlevad normid (ELT L 20, 31.01.2022, lk 197–205) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328 21.12.2018, lk 82).

Eelnõus nimetatud Euroopa Liidu õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel http://eur-lex.europa.eu.

4. Määruse mõjud

Määrus aitab kaasa Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika perioodi 2023–2027 erieesmärkide saavutamisele, milleks on suurendada turule orienteeritust ja põllumajandusettevõtete konkurentsivõimet nii lühi- kui ka pikaajaliselt, pöörates suuremat tähelepanu teadusuuringutele, tehnoloogiale ja digitaliseerimisele ning parandada põllumajandustootjate positsiooni väärtusahelas.

Toetuse andmise eesmärk on põllumajandustootjate omavahelise koostöö soodustamine põllumajanduslike toodete tootmisel, et aidata kaasa põllumajandustootjate positsiooni parandamisele toidutarneahelas ja suurendada konkurentsivõimet.

Sekkumine tuleneb vajadusest tugevdada põllumajandustootjate positsiooni tarneahelas läbi koostöö edendamise ning ühisinvesteeringute soodustamise, et vähendada põllumajanduses tegutsevatesse tulundusühistutesse või tootjaorganisatsiooni kuuluvate põllumajandustootjate individuaalset investeeringuvajadust ning suurendada seeläbi kollektiivset läbirääkimisjõudu ning soodustada toidutarneahelas valdkonnaüleseid koostööprojekte, mis suurendavad turule orienteeritust ja konkurentsivõimet.

Määruse kehtestamine ei too endaga kaasa organisatsioonilisi muudatusi avalikus sektoris. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi haldusalas ei muutu määruse jõustumisel ülesannete ega pädevuse jaotus.

Määruse rakendamisest ei tulene välissuhetealast, sotsiaalset, sealhulgas demograafilist mõju, samuti ei oma määruse muudatused mõju riigi julgeolekule ega kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Toetus hõlmab kogu Eesti territooriumi ning tagab võimalused ja toetuse kõikidele Eesti piirkondadele, kuid võttes arvesse, et tulundusühistutesse koondunud põllumajandustootjad paiknevad eelkõige maapiirkondades, panustab see toetus maapiirkondade mahajäämuse vähendamisse.

Määruse rakendamiseks vajalikke menetlustoiminguid teeb PRIA, kellel on olemas määruse menetlemiseks vajalik haldussuutlikkus ja tehniline võimekus.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Sekkumise 3.1.1 „Ühistulised investeeringud materiaalsesse ja immateriaalsesse põhivarasse“ kogueelarve on 10 miljonit eurot, millest Euroopa Liidu kaasrahastus EAFRD-st on 60% (6 mln eurot) ja Eesti kaasrahastus 40% (4 mln eurot).

Määruse rakendamine ei too kaasa tulusid riigieelarvesse.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Kuna Rahandusministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei ole Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement“ § 7 lõike 4 kohaselt ettenähtud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud ega jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu nimetatud määruse § 7 lõike 4 kohaselt kooskõlastatuks.

Eelnõu esitati arvamuse andmiseks PRIA-le, kes esitas eelnõu kohta lisaettepanekud. Samuti esitas eelnõu kohta ettepaneku Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, et lisada hindamiskriteerium, mille alusel antakse hindepunkt juhul, kui tulundusühistu müügitulu saadakse tema liikmetele osutatavatest teenustest. Esitatud ettepanekuga ei arvestatud, sest selle toetuse andmise eesmärk on põllumajandustootjate omavahelise koostöö soodustamine põllumajanduslike toodete tootmisel, mistõttu taotluste hindamisel teenuseid vahendavate tulundusühistute eelistamine ei ole põhjendatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Triin Kõrgmaa
Kantsler